

Najpiękniejsza
książka roku
Sześćdziesiąt
konkursów
Polskiego
Towarzystwa
Wydawców
Książek

STO LAT!

**Sześćdziesiąt konkursów
„Najpiękniejsza książka roku”**

Andrzej Tomaszewski

Polskie Towarzystwo
Wydawców Książek

Warszawa 2021

Wydano
przygotowane typograficznie przez autora
pod czujnym okiem Agnieszki Dziewulskiej
i pod opieką Marii Kuisz

Fotografie z archiwów PTWK
i Andrzeja Tomaszewskiego

© Copyright by Polskie Towarzystwo
Wydawców Książek, Warszawa 2021

ISBN 978-83-913822-3-3

PTWK
ul. Świętokrzyska 30, lok. 156
00-116 Warszawa
tel./fax: (22) 850 34 76
e-mail: ptwk@ptwk.pl, <http://www.ptwk.pl>
<https://www.facebook.com/stowarzyszenie.ptwk>

Drukowano
w Mazowieckim Centrum Poligrafii
w Markach

Spis treści

- 6 Wykaz skrótów
- 7 Od najlepiej wydanej do najpiękniejszej książki
- 42 Wydawcy, których książki nagrodzono
w konkursach PTWK „Na najlepiej wydaną książkę”
i „Najpiękniejsza książka roku...” za poszczególne lata
- 51 Nagrody specjalne dla twórców w konkursach PTWK
„Na najlepiej wydaną książkę” i „Najpiękniejsza
książka roku...” za poszczególne lata
- 55 Bibliografia publikacji o konkursach PTWK

Wykaz skrótów

AICA	– International Association of Art Critics
ASP	– Akademia Sztuk Pięknych
ATypI	– Association Typographique Internationale
BIB	– Bienále ilustrácií Bratislava
CHZ	– Centrala Handlu Zagranicznego
DTP	– desktop publishing
IBA	– Internationale Buchkunst-Ausstellung
IBBY	– International Board on Books for Young People
IW	– Instytut Wydawniczy
KAW	– Krajowa Agencja Wydawnicza
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski
MAW	– Młodzieżowa Agencja Wydawnicza
MKiS	– Ministerstwo Kultury i Sztuki
PAN	– Polska Akademia Nauk
PIW	– Państwowy Instytut Wydawniczy
PJATK	– Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych
PSP	– Pracownie Sztuk Plastycznych
PTWK	– Polskie Towarzystwo Wydawców Książek
PW	– Politechnika Warszawska
PWM	– Polskie Wydawnictwo Muzyczne
PWN	– Państwowe Wydawnictwo Naukowe
PWRiL	– Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne
PWSSP	– Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych
PZWL	– Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich
SARP	– Stowarzyszenie Architektów Polskich
SGGW	– Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
SKP	– Stowarzyszenie Księgarzy Polskich
STGU	– Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej
SW	– Spółdzielnia Wydawnicza
UG	– Uniwersytet Gdański
UJ	– Uniwersytet Jagielloński
UW	– Uniwersytet Warszawski
UWr	– Uniwersytet Wrocławski
WAG	– Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne
WAiF	– Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
WKiŁ	– Wydawnictwa Komunikacji i Łączności
WL	– Wydawnictwo Literackie
WNT	– Wydawnictwa Naukowo-Techniczne
WP	– Wiedza Powszechna
WSiP	– Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
ZAiKS	– Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych
ZPAF	– Związek Polskich Artystów Fotografików

Od najlepiej wydanej do najpiękniejszej książki

Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsze Książki Roku” odbył się już sześćdziesiąt razy. Jest corocznym przeglądem edytorskiej twórczości graficznej, który zdobył wśród grafików, projektantów, wydawców i drukarzy zasłużoną renomę. Na przestrzeni lat widać, że konkurs znacząco przyczynia się do podniesienia poziomu edytorskiego polskiej książki.

Książka jako przedmiot „z duszą”, pomimo wielu, na ogół trwałych reguł wypracowanych w jej wielowiekowej historii, otwarta jest na zmiany formalne i stylowe. W tym miejscu można przypomnieć słowa mistrza Józefa Wilkonია¹, że *książka przetrwała i przetrwa niejedno. Zmienia się jej uroda, forma, ale jej funkcja, jej istota jest wieczna. [...] Jest z natury stworzona dla piękna. Brzydota czyni jej cierpienie dotkliwym jak ból. Kodeksowa postać książki – mogłoby wydawać się, że zbyt ciasna – jest miejscem artystycznych eksperymentów, konfrontacji konwencji projektowych, a przede wszystkim intelektualnej przegrody.*

W sądach konkursu PTWK zasiadały zwykle osoby cieszące się powszechnym autorytetem, znakomici fachowcy. Oprócz wybitnych osiągnięć artystycznych jurorzy dostrzegali i pochwalali rzetelne edytorskie i drukarskie rzemiosło. Wśród ocenianych publikacji zawsze pojawiały się prawdziwe perły, książki wyznaczające wzorce, nowatorska grafika ilustracyjna, przykłady pięknej typografii, albo też objawiały się artystyczne talenty młodych autorów szaty graficznej. Kompleksowe postrzeganie projektowania i materialnej realizacji książki oraz potwierdzona w dłuższym czasie trafność ocen kształtowały wysoką rangę konkursów PTWK. Z tego powodu twórcy nagrodzonych i wyróżnionych książek niezmiennie mieli i mają uzasadnioną satysfakcję ze swej wydawniczej pracy. Nagrodzone książki prezentowane są na międzynarodowych targach i w konkursach, m.in. w Lipsku, we Frankfurcie nad Menem i w Warszawie.

1 Józef Wilkoń, wszechstronny artysta, grafik, malarz, rzeźbiarz i scenograf, projektant książek. Jeden z najwybitniejszych twórców ilustracji o międzynarodowej renomie. Ilustrował blisko dwieście książek wydanych w Polsce i kilkadziesiąt wydanych za granicą. Od lat 60. ubiegłego wieku związany z konkursem PTWK. Laureat kilkudziesięciu nagród krajowych i zagranicznych, m.in. Złotego Berła Fundacji Kultury Polskiej, kawaler Złotego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.
Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/jozef-wilkon>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Józef_Wilkoń; *Artyści polskiej książki*, red. Iwanicka K., Warszawa 2009, s. 118–119; Skierkowska E., *Józef Wilkoń*, [w:] *Współczesna ilustracja książkowa*, Wrocław 1969, s. 221–222; Iwanicka K., *Józef Wilkoń*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 11.

Rok 1962. Prezydium Sądu
Konkursowego w siedzibie
„Czytelnika”; pierwszy z lewej
Roman Tomaszewski,
obok prof. Krystyna Remerowa

W pierwszych latach po wojnie, w sytuacji niezaspokojonego popytu na słowo drukowane, edytorstwo i poligrafia rozwijały się żywiołowo. Problemem jednak były okupacyjne i wojenne zniszczenia parku maszynowego, niedobory surowcowe oraz rozproszenie i deficyt kadr wydawców i drukarzy. Wizualna forma książki i kwestie związane z jej materialnym wykonaniem, wobec tak istotnych problemów, siłą rzeczy stawały się drugorzędne, a nawet trzeciorzędne. Niezależnie od swej wartości merytorycznej książki były zgrzebne i brzydkie. Poprawienie realiów pracy wydawców i rezultatów ich starań stało się palącą potrzebą. Nie jest więc zaskoczeniem, że wskrzeszone w czasie postalinowskiej „odwilży” Polskie Towarzystwo Wydawców Książek postawiło sprawy jakości publikacji w centrum uwagi. Nie jest też przypadkiem, że inicjatywa zorganizowania konkursu jakości książek wyszła z działu produkcji „Czytelnika” – spółdzielni wydawniczej obejmującej zasięgiem działania bez mała cały kraj. Wzorem konkursu stały się podobne przedsięwzięcia edytorów z innych państw.

W latach 1957–1980 konkurs nosił nazwę „Na najlepiej wydaną książkę”, a wszystkie prace przygotowawcze realizował działający przy Towarzystwie Komitet Kon-

kursu powoływany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki na wniosek PTWK. Prace i nagrody finansowane były z funduszy państwowych instytucji centralnych. Książki przysyłały niemal wszystkie ważne wydawnictwa. Wiełosobowy sąd konkursowy składał się z redaktorów, grafików, wydawców, drukarzy i księgarzy. Korzystano dodatkowo z pomocy ekspertów od składu, druku, introligatorstwa i materiałoznawstwa. Równolegle z wizualną formą książki, graficznymi i koncepcyjnymi walorami projektów czy też artystycznych ilustracji, nagradzano dobre wykonanie, funkcjonalność książki i pewne jej aspekty merytoryczne. Książka najczęściej jest efektem pracy zespołu osób, z których każda ma wpływ na jej formę. Traktowano więc książkę jako całość – przedmiot kompletny, którego wszystkie elementy podlegały drobiazgowej ocenie. Oprócz regulaminowych nagród i wyróżnień przyznawanych przez jury wręczano nagrody ustanawiane przez Stowarzyszenie Księgarzy Polskich, CHZ „Ars Polona”, Naczelny Zarząd Wydawnictw i związki zawodowe drukarzy i wydawców.

Początkowo obrady toczyły się w siedzibie Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik”, gdzie pracował Roman Tomaszewski², znawca techniki wydawniczej i animator konkursów PTWK. Następnie sąd konkursowy zbierał się w Muzeum Plakatu w Wilanowie, a jeszcze później w Zamku Królewskim. Często goszczono obserwatorów z Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Rumunii, Węgier

z Roman Tomaszewski (1921–1992), wydawca, poligraf, bibliofil, redaktor i publicysta prasy zawodowej, w latach 1947–1967 szef produkcji, a potem dyrektor ds. technicznych w SW „Czytelnik”, twórca Ośrodka Pism Drukarskich w 1968. Długoletni polski delegat w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Typograficznym (ATypI). Laureat Nagrody Gutenberga miasta Lipska.

Zob. Roman Tomaszewski, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej, Supplement II*, Warszawa 2000, s. 204; https://pl.wikipedia.org/wiki/Roman_Tomaszewski (wydawca); Chamera-Nowak A., Roman i Andrzej Tomaszewscy w niewoli książek, [w:] *W poszukiwaniu odpowiedniej formy. Rola wydawcy, typografa, artysty i technologii w pracy nad książką*, Wrocław 2012, s. 217–231; Sobocińska A., Tomaszewski A., *Bibliografia prac poligrafa, wydawcy i bibliofila Romana Tomaszewskiego (1921–1992) za lata 1948–1994*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Bibliologia V” 2006, z. 376, s. 37–71; Lit[te]ra Romana. *Antologia tekstów z czasopisma „Litera” (1966–1978)*, red. Marek Łucka M. i Tomaszewski A., Warszawa 2020.

Rok 1965. Gość konkursu Albert Kapr, profesor Hochschule für Grafik und Buchkunst w Lipsku (z lewej)

3 Michał Bylina (1904-1982), grafik i malarz, prof. warszawskiej ASP.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Michał_Bylina; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 30-31; *Polska ilustracja książkowa*, red. Bylina M., Czerwiński J., Tomaszewski R., Warszawa 1964, s. 10-11; Skierkowska E., *Michał Bylina*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 94-100.

4 Stefan Bernaciński (1915-1989), grafik, plakacista, projektant krojów pism i znaków firmowych. Autor *Liternictwa* (1979). Współpracował z wieloma wydawnictwami oraz Ośrodkiem Pism Drukarskich. Zob. <https://typoteka.pl/pl/designer/stefan-bernacinski>.

5 Jan Samuel Miklaszewski (1907-1982), grafik, ilustrator, rzeźbiarz, były kierownik pracowni graficznej SW „Czytelnik” oraz doradca WAiF. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Samuel_Miklaszewski; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 98-99; Skierkowska E., *Jan Samuel Miklaszewski*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 126-127.

6 Leon Urbański (1926-1998), grafik, typograf, projektant znaków graficznych. Współtwórca i wieloletni szef artystyczny Doświadczalnej Oficyny Graficznej PSP, kierownik Pracowni Projektowania Typograficznego warszawskiej ASP. Przez wiele lat uczestniczył w pracach jury Konkursu PTWK. Kilkakrotny laureat nagród lipskiej IBA. Członek Double Crown Club (Wielka Brytania). Zob. Repucho E., *Typografia kompletna. Kultura książki w twórczości Leona Urbańskiego*. Wrocław 2016; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 30-31; *Piękni XX-wieczni. Polscy projektanci graficy*, red. Mrowczyk J., Kraków 2017, s. 198-203; https://pl.wikipedia.org/wiki/Leon_Urbański;

i ZSRR. W pierwszych latach jury składało się z prezydium i kilkunastu członków oceniających książki. Jurorami bywali: Michał Bylina³, Stefan Bernaciński⁴, Jan Samuel Miklaszewski⁵, Leon Urbański⁶, Tadeusz Pietrzyk⁷, Andrzej Heidrich⁸, Krzysztof Racinowski⁹, Julian Pałka¹⁰. Spośród wydawców aktywnie uczestniczyli: Czesław Kulesza¹¹, Adam Czachowski¹², Kazimierz Blichiewicz¹³, Filip Trzaska¹⁴, Ludwik Syta¹⁵, Hanna Lebecka¹⁶, Józef Worytkiewicz¹⁷, Krystyna Goldbergowa¹⁸. Obecni byli krytycy sztuki: Andrzej Jakimowicz¹⁹, Janina Wiercińska²⁰, Danuta Wróblewska²¹. Księgarzy reprezentował Tadeusz Hussak²².

pl.wikipedia.org/wiki/Leon_Urbański;
https://pl.wikipedia.org/wiki/Doświadczalna_Oficyna_Graficzna.

7 Tadeusz Pietrzyk (1933-1999), grafik, projektant książek i znaków firmowych. Początkowo w WNT, a od 1961 naczelny grafik w WKiŁ. Laureat dwóch nagród specjalnych PTWK za projektowanie książek naukowo-technicznych. Zob. Duszek R., *Tadeusz - per aspera ad astra*; Satalecka E., *Był nie tylko zdolny, lecz także niezmiernie pracowity*, [w:] <https://pietrzykarchive.pja.edu.pl>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 82-83; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 294-301.

8 Andrzej Heidrich (1928-2019), grafik, ilustrator, projektant krojów pism drukarskich, banknotów i znaczków pocztowych. W latach 1949-1990 współpracował ze SW „Czytelnik”. Dwukrotny laureat nagród specjalnych PTWK. Jeden z bohaterów cyklu filmów dokumentalnych o współczesnej grafice *Twentieth Century* w 2010. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Heidrich; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 56-57; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 38-39; Skierkowska E., *Andrzej Heidrich*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 200-201; <https://www.nbp.pl/AndrzejHeidrich/e-book/files/assets/downloads/files/AndrzejHeidrich.pdf>,

Warszawa 2011; Machalski M., *Bona No-va*, Warszawa 2017; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 190-197; Iwanicka K., *Andrzej Heidrich*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 4; *Sto lat! Andrzej Heidrich*, STGU, Warszawa 2018, s. 66-77.

9 Krzysztof Racinowski (1932-1993), grafik, typograf, projektant znaków graficznych, redaktor książek, m.in. *Współczesne polskie drukarstwo i grafika książki*, Wrocław 1982. Autor podręcznika *Liternictwo* (1965). Współpracował z kilkunastoma wydawnictwami, od 1981 też w tzw. drugim obiegu. W latach 1973-1974, 1988-1992 przewodniczący jury Konkursu PTWK, laureat indywidualnej nagrody PTWK. Zob. Odrowąż-Pieniążek T., *Krzysztof Racinowski, architekt książki. Muzeum Narodowe we Wrocławiu, grudzień 1979 - styczeń 1980*; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 88-89.

10 Julian Pałka (1923-2002), profesor i rektor warszawskiej ASP, tworzył plakaty i projekty wystawiennicze, zajmował się grafiką książkową i typografią, projektowaniem przestrzennym i scenografią filmową. Od 1956 członek Alliance Graphique Internationale. Przewodniczący jury Konkursu PTWK (1975-1978). Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/julian-palka>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Julian_Pałka;

Bywały czasy chude, szczególnie w latach osiemnastych, w okresie całkowitego upadku krajowego druku, kiedy niska jakość produkcji poligraficznej, fatalne materiały (papiery, farby, pokrycia introligatorskie) oraz bylejakość pracy w drukarniach groziły wręcz zatraceniem idei współzawodnictwa wydawców w dziedzinie estetyki. Konkurs z trudem przetrwał trudne czasy, głównie dzięki pomysłowości książkowych grafików, którzy założenia projektowe dostosowywali do zgrzebnej rzeczywistości i ograniczonych możliwości technicznych. W roku 1981 uchwalono zmianę formuły konkursu. Odtąd konkurs miał nazwę „Najpiękniejsze książki

bywał nagrody w konkursie PTWK (1968, 1970) za książki Wydawnictwa „Arkady”.

18 Krystyna Goldbergowa (1930–2017), edytor, krytyczka literacka, redaktorka i serii wydawniczych, publicystka „Nowych Książek” i „Rocznika Literackiego”. W latach 1952–1984 w Państwowym Wydawnictwie „Iskry” była redaktorką, kierownikiem redakcji literatury reportażowej, potem zastępcą redaktora naczelnego. Wykładała na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW oraz na kursach PTWK.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Krystyna_Goldberg; Mirecka M., Krystyna Goldbergowa, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 6.

19 Andrzej Jakimowicz (1919–1992), historyk sztuki, krytyk artystyczny, pedagog na UW, od 1980 profesor, członek AICA. Zob. http://mazowsze.hist.pl/35/Rocznik_Towarzystwa_Naukowego_Warszawskiego/750/1993/25171/.

20 Janina Wiercińska (1922–2003) historyczka sztuki, pracownik naukowy Instytutu Sztuki PAN w latach 1953–1992, znawczyni i kolekcjonerka grafiki książkowej. Autorka m.in. monografii *Sztuka i książka* (1986). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Janina_Wiercińska; <https://amp.pl.google-info.cn/4526253/1/janina-wiercinska.html>.

21 Danuta Wróblewska (1934–2013), historyczka sztuki, publicystka związana z redakcją „Projektu”. Zajmowała się krytyką sztuki i muzealnictwem. Autorka m.in. książki *Polska grafika współczesna* (1983). W latach 1990–2001 kierowała Galerią Kordegarda. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Danuta_Wr%C3%B3blewska.

Julian Palka; <https://amp.pl.google-info.cn/1680846/1/julian-palka.html>; Kłopotowski M., Julian Palka. Przeciwnik chaosowi, [w:] „2+3D” 2003, nr 3; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 176–181.

11 Czesław Kulesza (1919–2005), współtwórca bazy drukarskiej SW „Czytelnik” w latach 1945–1951, następnie dyrektor techniczny PIW oraz dyrektor naczelny WNT i WKiŁ. Wieloletni działacz PTWK. Zob. Kulesza Czesław, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej. Suplement III*, Warszawa 2010, s. 160–161.

12 Adam Czachowski (1919–1993), redaktor, bibliograf, publicysta, zasłużony działacz PTWK. Od 1965 roku sekretarz Komitetu Konkursu PTWK, a w latach 1973–1980 jego przewodniczący.

13 Kazimierz Blichiewicz, projektant książek PZWL, redaktor. Laureat nagród CHZ „Ars Polona” (1968, 1970, 1971, 1976).

14 Filip Trzaska (1919–2014), księgarz, wydawca, wykładowca w Instytucie Poligrafii PW, Instytucie Dziennikarstwa UW oraz na kursach PTWK. Autor podręczników, m.in. *Podstawy techniki wydawniczej* (1967), *Redakcja techniczna książki* (1975), *Poradnik redaktora* (1976). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Filip_Trzaska;

Trzaska; Filip Trzaska „Siedlecki”, <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/filip-trzaska,2500.html>; <https://wydawca.com.pl/2014/06/11/filip-trzaska-1919-2014/>; Trzaska F., *Klub Miłośników Historii Księgarstwa*, Warszawa 2000, s. 91–93; Mirecka M., Filip Trzaska, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 5.

15 Ludwik Syta, projektant książek, redaktor techniczny, współautor (z Teklą Malinowską) wysoko cenionego podręcznika *Redagowanie techniczne książki* (wyd. 1977, 1981, 1987). W latach 60. członek komitetu organizacyjnego konkursu PTWK.

16 Hanna Lebecka, od 1951 do 1981 redaktorka IW „Nasza Księgarnia”, zastępcza redaktora naczelnego tej oficyny. 1968–1972 kierownik redakcji Literatury Polskiej w „Iskrach”. Publicystka czasopism zawodowych, m.in. „Przeglądu Księgarskiego i Wydawniczego” i „Nowych Książek”. Odznaczona Honorową Odznaką PTWK (1987).

Zob. Petroszlin-Skowrońska B., Hanna Lebecka, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2003, nr 1; Hanna Lebecka „Hanka”, „Krzeslińska”, <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/hanna-lebecka,3106.html>.

17 Józef Worytkiewicz, typograf, projektant książek, dwukrotnie zdo-

22 Tadeusz Hussak (1919–2014), księgarz, działacz społeczny, długoletni prezes SKP. Wykładał w Technikum Księgarskim w Warszawie oraz w Instytucie Bibliotekoznawstwa UW. Kawaler Złotego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.
Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Hussak; Trzaska F., *Klub Miłośników...*, dz. cyt., s. 38–39.

Rok 1975. Krzysztof Racinowski prowadzi obrady jury 18. Konkursu PTWK, Wilanów

roku”, a jury większą uwagę poświęcało sztuce książki: walorom typograficznym, ilustracyjnym i ogólnie – projektowym. Nastąpiła modyfikacja dużej części dotychczasowego regulaminu, uproszczono procedury selekcji książek. Sprawy związane z drobiazgową oceną materialnej formy i wykonania poligraficznego, które dotąd były mocno brane pod uwagę, zeszyły na dalszy plan. Krzysztof Racinowski, ówczesny przewodniczący jury pisał:

Określenie „najlepiej wydana książka” rozumiane mogło być jako: najlepiej opracowana edytorsko, najlepiej zredagowana, najlepiej zaprojektowana, najlepiej wydrukowana, zrealizowana na najlepszych materiałach i surowcach. Ten szeroki i różnorodny zakres znaczeń z natury rzeczy nie mógł być uwzględniony w jednym konkursie. O inne sprawy chodzi przecież w ocenie merytorycznej pracy wydawcy (najlepiej opracowana, najlepiej zredagowana książka), a o inne w ocenie kształtu zewnętrznego książki (najlepiej zaprojektowana, najlepiej wydrukowana).

Dla ułatwienia przeglądu poddawane ocenie książki dzielone są na grupy, w obrębie których można porównać publikacje równorzędne formalnie i treściowo, unikając konfrontacji ryzykownych czy wręcz zestawień nieracjonalnych, np. wydawnictw albumowych ze słownikami lub podręcznikami. Liczba grup zmieniała się z upływem lat i dość często wprowadzano modyfikację ich nazw. W nowym regulaminie z 1981 roku początkowo grup było trzynaście. W chwili obecnej obowiązuje osiem działów:

- I – literatura piękna,
- II – książki naukowe i popularnonaukowe humanistyczne,
- III – książki matematyczne, przyrodnicze techniczne i medyczne,
- IV – książki dla dzieci i młodzieży,
- V – podręczniki, materiały edukacyjne i szkoleniowe
- VI – słowniki, encyklopedie, leksykony, poradniki,
- VII – albumy,
- VIII – katalogi, wydania bibliofilskie i inne.

W latach pierwszych konkursów poziom wytyczało kilka zjawisk mających znaczący wpływ na ukształtowanie się edytorskich standardów w naszym kraju. Jednym z ważniejszych była działalność Oficyny Wydawniczej „Auriga”, założonej przez znanego historyka sztuki i wydawcę Rafała Glücksmana²³, początkowo w ramach Państwowego Instytutu Wydawniczego, potem samodzielnej, a po jego śmierci w 1962 roku włączonej do Wydawnictw Artystycznych i Filmowych. Glücksman wydawał projektowane przez siebie serie albumowych monografii przedstawiających klejnoty sztuki polskiej. Eleganckie, cenne merytorycznie, pieczołowicie drukowane publikacje tej oficyny były stale obecne wśród nagradzanych książek konkursów PTWK, aż do 1971 roku. Po Glücksmanie projektowanie wydawnictw „Aurigi” przejął Andrzej Rudziński²⁴, później jeszcze inni graficy, jednak poziom wytyczony przez założyciela pozostawał zawsze wysoki. Książki „Aurigi” przez długie lata stanowiły wzorzec staranności i doskonałości dla innych wydawców.

Kolejnym ze wspomnianych zjawisk była twórczość grafików skupionych wokół projektowego atelier najsilniejszego wówczas polskiego producenta książek – Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik”. Tam właśnie zabłysły talenty kilku grafików, którzy później należeli do ścisłej czołówki w swojej dziedzinie. Starsi czytelnicy zapewne pamiętają pełną ciepłego uroku obwołutę Jana Młodożeńca²⁵ do *Zegara słonecznego* Jana Parandowskiego, *Pertę* Johna Steinbecka albo długi szereg okładek i obwolut o charakterystycznej, wręcz plakatowej grafice wraz z najbardziej popularną do *Złego* Leopolda Tyrmanda. Trudno zapomnieć piękne *Pamiętniki Giacoma Casanovy* projektowane i ilustrowane przez Andrzeja Heidricha, twórcę, który do niedawna należał do grona głównych postaci polskiej grafiki użytkowej. Albo też Jana Potockiego *Rękopis znaleziony w Saragossie* zaprojektowany przez Jerzego Jaworowskiego²⁶. W „Czytelniku” powstawały znakomite, nowoczesne edycje, a wśród nich dzieło

23 Rafał Glücksman (1907–1962), historyk sztuki, wydawca, erudyta, założyciel Oficyny Wydawniczej „Auriga”. Przed wojną przygotowywał albumy serii *Imago Poloniae* w wydawnictwie Mariana Krzyżanowskiego. Po wojnie pracował w „Czytelniku” oraz PIW, gdzie był redaktorem naczelnym Komitetu Redakcyjnego Publikacji z Zakresu Wiedzy o Sztuce. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rafał_Glücksman; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 50–51; Rafał Glücksman, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, dz. cyt., s. 269–270.

24 Andrzej Rudziński (1910–1980), grafik, profesor warszawskiej ASP. W latach 1935–1939 członek artystycznego Bloku ZAP. Podczas okupacji nauczyciel w tajnej Szkole Plastycznej (1939–1944). Żołnierz AK, trzykrotnie kawaler Krzyża Walecznych. Po wojnie projektował książki dla kilku wydawnictw, m.in. „Aurigi”, PIW, WAG i Oficyny „Sztuka”. Laureat kilkunastu krajowych i zagranicznych nagród za grafikę i opracowania edytorskie. Inicjator założenia w 1964 roku Doświadczalnej Oficyny Graficznej PSP. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Rudziński; Andrzej Rudziński, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*. T. XXXIII/1, z. 136; https://pl.wikipedia.org/wiki/Doświadczalna_Oficyna_Graficzna.

25 Jan Młodożeniec (1929–2000), wybitny przedstawiciel tzw. polskiej szkoły plakatu, zajmował się grafiką książkową, współpracując z SW „Czytelnik”, PW „Iskry” oraz WAG. Laureat m.in. nagrody PTWK za wybitne osiągnięcia w kształtowaniu szaty graficznej książek (1978) oraz medale na IBA (1965, 1985). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Młodożeniec.

Jan Młodożeniec; *Jan Młodożeniec*, red. Stroka A., Warszawa 2000; <https://culture.pl/pl/tworca/jan-młodożeniec>; Polska ilustracja..., dz. cyt., s. 100-101; Skierkowska E., *Jan Młodożeniec* [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 209-213; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 224-231.

26 Jerzy Jaworowski (1919-1975), grafik książkowy, twórca plakatów i projektant znaczków pocztowych. Współpracował głównie z SW „Czytelnik” oraz PIW. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Jaworowski; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 60-61; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 46-47; Skierkowska E., *Jerzy Jaworowski*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 163-164.

27 Stanisław Zamecznik (1909-1971), architekt, plastyk, grafik, scenograf, wykładowca PWSSP w Poznaniu. Aranżował wystawy sztuki w „Zachęcie”, tworzył plakaty oraz ilustrował książki. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/stanislaw-zamecznik>; Matusińska M., *Stanisław Zamecznik, 1909-1971*, Warszawa 1973; https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Zamecznik; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 122-123; Skierkowska E., *Stanisław Zamecznik*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 146-147.

28 Andrzej Barecki, grafik, projektant książek. Asystent Leona Urbańskiego w latach 1979-1982 w Pracowni Typografii warszawskiej ASP. Pracował dla tygodnika „Szpilki” i wydawnictw: TenTen, PIW, KAW, WSiP, Prószyński i S-ka i in. Od lat decyduje o obliczu książek „Iskier”. Laureat głównych nagród konkursu PTWK (1994). Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 20-21.

Rok 1968. Nagrodzone i wyróżnione książki wielokrotnie prezentowano w oknach księgarń w całym kraju; na zdjęciu witryna we Wrocławiu

graficzne Stanisława Zamecznika²⁷ *Czary i czarty polskie oraz wypisy czarnoksiężskie* pióra Juliana Tuwima, które stało się kultową książką pokolenia grafików, do dziś budzącą żywe emocje fachowców i laików; śmiało przypominane w 2017 roku przez Andrzeja Bareckiego²⁸. *Czary i czarty*, drukowane w warszawskim Domu Słowa Polskiego techniką typograficzną z czcionek monotypowych i klisz cynkowych na papierze z PWPW, w niejednej bibliotece prywatnej są dzisiaj pilnie strzeżonym cymelium. Oczywiście wymienieni graficy pracowali nie tylko dla „Czytelnika”. Inne oficyny wydawnicze nie oddawały pola, zatrudniając wybitnych twórców. Dość wspomnieć prace Leona Urbańskiego dla Ossolineum i PIW, książki Andrzeja Strumiłły²⁹ albo Macieja Urbańca³⁰.

29 Andrzej Strumiłło (1927-2020), malarz, grafik, rzeźbiarz, fotograf, poeta, scenograf, profesor ASP w Krakowie, kierował m.in. pracownią graficzną Sekretariatu Generalnego ONZ. Kawaler Złotego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/andrzej-strumillo>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 102-103; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 136-137; Skierkowska E., *Andrzej Strumiłło*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 220.

30 Maciej Urbaniec (1925-2004), grafik, plakacista. pedagog PWSSP we Wrocławiu i ASP w Warszawie. Współpracował z SW „Czytelnik”, PW „Iskry”. Członek Alliance Graphique Internationale, zdobywca medalu na IBA (1965). Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/maciej-urbaniec>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Maciej_Urbani%C4%99c; Lenk K., *Nie hałasuj niepotrzebnie... mówi Maciej Urbaniec*, „2+3D” 2004, nr 3, s. 33; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 218-223.

Inne zjawisko tamtych czasów to różnorodność form książek dla dzieci i młodzieży połączona z rozkwitem grafiki ilustracyjnej o szerokiej gamie technik wykonania, konwencji estetycznych i stosowanych środków wyrazu. Chociaż literaturę dziecięcą publikowało kilka wydawnictw, prym wiodła „Nasza Księgarnia”. Od początku w konkursie PTWK triumfowała *Królem Maciusiem* Janusza Korczaka z ilustracjami Jerzego Srokowskiego³¹ i książką Jadwigi Wernerowej *Rudzia* ilustrowaną przez Janusza Grabiańskiego³². Wielką rolę w tamtym czasie odegrała przepojona poezją i tajemniczością twórczość ilustracyjna Józefa Wilkonja, niezmiennie wysoko oceniana przez konkursowych jurorów, m.in. grafika do *Pawich wierszy* Tadeusza Kubiaka albo do *Zaczarowanej jagody* Mieczysławy Buczkówny. Gorących zwolenników

31 Jerzy Srokowski (1910–1975), grafik, ilustrator książek, scenograf, pedagog. Autor scenografii m.in. do Kabaretu Starszych Panów. Trzy lata był profesorem wydziału sztuk pięknych Uniwersytetu w Damaszku. Do klasyki ilustratorstwa przeszły jego rysunki do książek *W pustyni i w puszczy* oraz *Król Maciuś Pierwszy*. Laureat nagrody Prezesa Rady Ministrów. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Srokowski; <https://nakanapie.pl/a/mistrzowie-ilustracji-jerzy-srokowski>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 98–99; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 126–127; Skierkowska E., *Jerzy Srokowski*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 130–135.

32 Janusz Grabiański (1929–1976), grafik, plakacista, ilustrator książek. Współpracował głównie z „Iskrami” i „Naszą Księgarnią”, ale też wydawnictwami zagranicznymi. Kawaler Orderu Uśmiechu (1973). W 1978 roku otrzymał pośmiertnie „Premio grafico” na Międzynarodowych Targach Książki w Bolonii. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/janusz-grabianski>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Grabiański; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 54–55; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 36–37; Skierkowska E., *Janusz Grabiański*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 107–200.

Rok 1968. Obrady jury w Muzeum Plakatu w Wilanowie

33 Janusz Stanny (1932-2014), grafik, plakacista, ilustrator, karykaturzysta, scenograf. W latach 1986-2005 profesor ASP w Warszawie. Był promotorem ok. 250 prac dyplomowych. Wpisany na Międzynarodową Listę Honorową IBBY (1998). Kawaler Złotego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Stanny; <https://culture.pl/pl/tworca/janusz-stanny>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 100-101; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 130-131; Skierkowska E., *Janusz Stanny*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 216-219; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 330-335; Iwanicka K., *Janusz Stanny*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 5.

34 Bohdan Butenko (1931-2019), grafik, ilustrator, autor komiksów i książek, scenograf, projektant lalek teatralnych. Współpracował z czasopismami dla dzieci. Wielokrotnie nagradzany, otrzymał m.in. trzykrotnie nagrodę IBA w Lipsku oraz liczne nagrody i wyróżnienia w konkursie PTWK.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Bohdan_Butenko; <https://culture.pl/pl/tworca/bohdan-butenko>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 28-29; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 20-21; Skierkowska E., *Bohdan Butenko*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 195-196; Petrozolin-Skowrońska B., *Bohdan Butenko*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 5; *tam zasady jak Bohdan Butenko*, [w:] <https://grafmag.pl/artykuly/bohdan-butenko>.

miał zawsze Janusz Stanny³³, a książki z jego ilustracjami czytane były przez kilkanaście roczników młodzieży. I wreszcie absolutny fenomen książki dla młodych czytelników – Bohdan Butenko³⁴, którego talent zweryfikowało kilka pokoleń dzieci i młodzieży. Zaprojektowana i ilustrowana przez niego książka *Cyryl, gdzie jesteś?* Wiktora Woroszyńskiego, zredagowana przez Marię Godlewską „Malmę”, miała podobne znaczenie jak Zamecznika *Czary i czarty*. W książce tej problem równoległości opisywanych wydarzeń grafik pomysłowo rozwiązał za pomocą środków typograficznych i koloru. Prosta, pełna pogody grafika Butenki, oparta na znakomitym poczuciu humoru i bystrej spostrzegawczości, na długie lata zadomowiła się w książkach, a kolejne sądy konkursowe PTWK przez czterdzieści lat przyznawały mu nagrody lub wyróżnienia.

Wielką indywidualnością polskiej książki i konkursu był przez lata Leon Urbański – mistrz projektowania typograficznego i... utrapienie redaktorów merytorycznych, którym zwykle wytykał błędy i niekonsekwencje. Prace podawał w sposób wręcz aseptyczny. Dokładnie je opisywał, z uwzględnieniem wszelkich zaleceń dla drukarzy i składaczy, bo sam znał zecerskie rzemiosło od podszewki. Jego projekty nosiły cechy bez mała jubilerskiej roboty. Był łowcą nagród konkursów PTWK – od 1961 roku, kiedy za książkę o kongresie muzykologicznym zdobył pierwszy laur, zgromadził ich ponad dwadzieścia, nie licząc wielu wyróżnień. Wydarzeniem edytorskim była projektowana w latach 70. przez Urbańskiego seria wydawnictwa „Ruch”, a później KAW, przedstawiająca wielkie historyczne postaci europejskiej sztuki. Już pierwsza książka z tej serii – *Albrecht Dürer* Jana Białoostockiego – zdobyła nagrodę w konkursie PTWK.

Duże znaczenie dla utrwalenia w mentalności wydawców sensu projektowania książek miała żmudna praca Tadeusza Pietrzyka. Pracował głównie dla Wydawnictw Naukowo-Technicznych oraz Wydawnictw Komunikacji i Łączności, a specjalizował się w trudnym pro-

Rok 1976. Leon Urbański (klęczy pierwszy od prawej) oraz jury i goście 18. Konkursu PTWK

jektowaniu literatury technicznej, a nawet matematyczno-fizycznej. W owym czasie nie miał sobie równych. Od ukazania się książek WNT: *Encyklopedii techniki. Chemia* oraz *Matematyki dla inżynierów* Tadeusz Pietrzyk ponad trzydzieści razy zdobywał w tej dziedzinie nagrody konkursowe. Porównywalną rolę w kształtowaniu formy książek botanicznych i rolniczych odegrała Danuta Żukowska³⁵.

Projektowaniem trudnych książek Państwowego Wydawnictwa Naukowego zdobywał sobie uznanie Krzysztof Racinowski, później często nazywany architektem książki. Jego konkursową karierę rozpoczęła w 1964 roku książka *Non-Classical Shell Problems*.

W latach siedemdziesiątych cieszył się już zasłużonym uznaniem Jan Bokiewicz³⁶, którego grafiki umiejętnie operują skrótem myślowym, i który w typografii poszukuje form konkretnych i uderzających. Przez pewien czas pracował w tandemie z Wojciechem Freuden-

35 Danuta Żukowska, graficzka, projektantka książek i plakacistka. W latach 1967–1989 naczelny grafik PWRII w Warszawie. Opracowała blisko 200 książek z dziedziny przyrody i ogrodnictwa. Uzyskała liczne nagrody, m.in. w konkursie PTWK oraz srebrny medal na IBA w Lipsku (1977).

Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 124–125; Iwanicka K., *Danuta Żukowska*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2001, nr 1; <http://danutazukowska-grafik.pl>; <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/danutapolakowska,35481.html>.

36 Jan Bokiewicz, grafik, projektuje książki i czasopisma, znaki firmowe i plakaty. Pracował dla kilkunastu wydawców, m.in. poza zasięgiem cenzury dla Niezależnej Oficyny Wydawniczej NOWA. Często tworzył wspólnie z Wojciechem Freudenreichem. Książki jego projektu były wielokrotnie nagradzane w konkursie PTWK.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/jan>

Jan Bokiewicz

Henryk Tomaszewski

Jolanta Barącz

Elżbieta Gaudasińska

bokiewicz; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 22-23; Iwanicka K., *Jan Bokiewicz*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2005, nr 2; <https://culture.pl/pl/tworca/jan-bokiewicz-i-wojciech-freudenreich>; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 358-365; https://retroavanguardia.com/gallery-of-friends/albums/Jan_Bokiewicz/; *Sto lat! Jan Bokiewicz*, dz. cyt., s. 16-33.

37 Wojciech Freudenreich, malarz, projektant książek, grafik warsztatowy. Projektował m.in. dla wydawnictw PIW, WL, WAiF, SW „Czytelnik”, galerii „Zachęta”. Często tworzył wspólnie z Janem Bokiewiczem. W 1985 otrzymał nagrodę PTWK za całokształt twórczości.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/wojciech-freudenreich>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 44-45; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 358-365; Iwanicka K., *Wojciech Freudenreich*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 7/9; <https://typoteka.pl/pl/designer/wojciech-freudenreich>; <https://culture.pl/pl/tworca/jan-bokiewicz-i-wojciech-freudenreich>; *Sto lat! Wojciech Freudenreich*, dz. cyt., s. 54-63.

38 Henryk Tomaszewski (1914-2005), grafik, plakacista, ilustrator, scenograf, profesor akademicki, jeden z głównych twórców polskiej szkoły plakatu. W latach 1952-1985 prowadził w warszawskiej ASP pracownię plakatu o międzynarodowej renomie. Obok kilkudziesięciu światowych nagród za plakaty otrzymał w 1965 roku złoty medal IBA. Laureat nagrody honorowej PTWK.

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Tomaszewski_\(grafik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Tomaszewski_(grafik)); Henryk Tomaszewski, red. Szewczyk A., Warszawa 2014; <https://culture.pl/pl/tworca/henryk-tomaszewski-grafik>; Skierkowska E., *Henryk Tomaszewski*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 184-188; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 110-111; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 162-169.

39 Jolanta Barącz (1927-2003), graficzka, projektantka książek, początkowo w PWRiL. Organizatorka prac

edytorów wydających rocznie ponad sto tytułów; kierowała pracownią graficzną w PIW oraz w MAW. Obok grafików zatrudnionych etatowo współpracowała ze znanymi twórcami: Stannym, Urbańskim, Cieślewiczem, Freudenreichem, Bokiewiczem i wieloma innymi. Zaprojektowała m.in. znaną serię *Biografie Sławnych Ludzi*.

40 Janusz Bruchnalski (1925-1980), grafik, projektant książek. Zajmował się projektowaniem wydawniczym, ilustracją, plakatem, a także typografią tekstów i nut. Opracowywał graficznie m.in. publikacje PWM dla dzieci. W latach 1969-1984 laureat siedmiu nagród w konkursach PTWK.

41 Krzysztof Dobrowolski (1932-2016), grafik, projektant książek, plakatów i znaków graficznych. Naczelny grafik w WNT (1956-1986), Wydawnictwie Harcerskim „Horyzonty”, PZWL i wydawnictwie WP. Zob. <http://krzysztof-dobrowolski.pl>; <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/krzysztof-dobrowolski,3027.html>.

42 Elżbieta Gaudasińska, graficzka, malarka, ilustratorka książek dziecięcych. Otrzymała m.in. Złote Złote Jabłko BIB w Bratysławie (1985), nagrodę PTWK za wybitne osiągnięcia w dziedzinie ilustracji dla dzieci (1989) oraz medal Polskiej Sekcji IBBY (2006).

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Elzbieta_Gaudasińska-Borowska; <https://nakanapie.pl/a/mistrzowie-ilustracji-elzbieta-gaudasińska>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 46-47; Gawryluk B., *Ilustratorzy*, Warszawa 2019, s. 88-107.

43 Hubert Hilscher (1924-1999), grafik, projektant albumów, czasopism, plakatów. Współpracował z wieloma wydawnictwami, m.in. KAW, Ruch, WAiF, MAW, PWN oraz Krupski i S-ka. W latach 1961-1970 kierownik artystyczny redakcji plakatu

reichem³⁷, mającym podobne spojrzenie na projektowaną wydawnicze i grafikę użytkową.

Henryk Tomaszewski³⁸ to charyzmatyczna postać, guru polskiej grafiki i sztuki plakatu. W historii edytorstwa z pewnością pozostanie projektowana przez niego seria tomików młodych poetów, rozpoczęta w latach siedemdziesiątych w Państwowym Instytucie Wydawniczym. Szereg okładek tych książek układa się w swoistą galerię jego grafik.

Jolanta Barącz³⁹, Janusz Bruchnalski⁴⁰, Krzysztof Dobrowolski⁴¹, Elżbieta Gaudasińska⁴², Hubert Hilscher⁴³, Jan Samuel Miklaszewski, Stefan Nargiełło⁴⁴, Olga Siemaszkowa⁴⁵, Jan Marcin Szancer⁴⁶, Stanisław Töpfer⁴⁷, Elżbieta i Bogdan Żochowscy⁴⁸ – wiele było postaci,

kulturalnego w Wydawnictwie Artystyczno-Graficznym; 1962–1983 kierownik artystyczny dwumiesięcznika „Projekt”. W stanie wojennym współpracownik wydawnictw niezależnych: NOWA, Przedświt, Krąg. Uzyskał kilkanaście nagród w konkursach PTWK oraz na IBA (1982). Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/hubert-hilscher>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Hubert_Hilscher; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 58–59; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 182–189.

44 Stefan Nargiełło, projektant książek i redaktor w PWN. W latach 1962–1990 współtwórca wydawnictw encyklopedycznych, m.in. *Wielkiej Encyklopedii. Powszechnej PWN* (1962–1970). Wielokrotnie nagradzany w konkursach PTWK. Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 137; *Archiwum Stefana Nargiello*, [w:] <https://muzeum.asp.waw.pl/collective/pawtucket/index.php>; *Stefan Nargiełło*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2006, nr 1.

45 Olga Aleksandra Siemaszko (1911–2000), graficzka, malarka i ilustratorka książek. Posiadaczka licznych nagród, m.in.: Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci,

Ministra Kultury i Sztuki, na IBA oraz Medalu Polskiej Sekcji IBBY. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Olga_Siemaszko; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 118–119; Skierkowska E., *Olga Siemaszkowa*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 176–181.

46 Jan Marcin Szancer (1902–1973), wszechstronny artysta, niekwestionowany mistrz ilustracji książek dla dzieci i młodzieży, scenarzysta i scenograf, autor bajek i felietonów. Bliiski współpracownik Jana Brzechwy. Od 1951 profesor warszawskiej ASP w Katedrze Książki i Ilustracji na Wydziale Grafiki, gdzie wychował niemałe grono nieprzeciętnych grafików. Wydano blisko 300 książek z jego ilustracjami. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Marcin_Szancer; <https://culture.pl/pl/tworca/jan-marcin-szancer>; <http://www.book.hipopotamstudio.pl/?cat=40>; <https://nakanapie.pl/a/mistrzowie-ilustracji-jan-marcin-szancer>; <https://wydawca.com.pl/2020/02/01/szancer-ambasador-wyobrazni/>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 106–107; Skierkowska E., *Jan Marcin Szancer*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 135–142.

Jan Marcin Szancer

47 Stanisław Töpfer (1917–1975), grafik, ilustrator, ekslibrista. Twórca pracowni graficznej „Iskier” (1953) i jej długoletni kierownik. Dwukrotny laureat konkursu PTWK. Zob. Rostkowska T., *Stanisław Töpfer 1917–1975*, [katalog wystawy w „Zachęcie”], Warszawa 1982; Krzyżanowska M. K., *Twórczość Grupy Dziewięciu Grafików (1947–1960)*, Toruń 2015; *Polska ilustracja...*, dz. cyt., s. 140–141; Skierkowska E., *Stanisław Toepfer*, [w:] *Współczesna ilustracja...*, dz. cyt., s. 183–184.

48 Bogdan Żochowski (1936–2006), grafik, typograf, projektant książek i czasopism, twórca krojów pism drukarskich. Pracował w tandemie z żoną Elżbietą Strzałecką, m.in. projektowali miesiecznik „Ty i Ja”, zachowując ciągłość koncepcji Romana Cieślewicza. Dwukrotnie uzyskali wspólnie nagrody w konkursie młodziem (1993, 1996). Zob. *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 302–309; https://pl.wikipedia.org/wiki/Bogdan_Zochowski; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 146; <https://typoteka.pl/pl/designer/bogdan-zochowski>; <http://luc.devroye.org/fonts-24850.html>.

Maciej Buszewicz

Janusz Górski

Lech Majewski

Władysław Pluta

49 Maciej Buszewicz, grafik, projektant książek, pedagog, projektant krojów pism i znaczków pocztowych. Profesor zwyczajny w warszawskiej ASP, kieruje Katedrą Książki i Ilustracji na Wydziale Grafiki. Wykładowca zagranicznych uczelni. Projektuje dla kilkunastu wydawców, m.in. albumy wydawnictwa BOSZ. Uzyskał kilkadziesiąt nagród i wyróżnień w konkursie PTWK. Laureat Nagrody 100-lecia ZAiKS-u (2020).

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Maciej_Buszewicz; <https://culture.pl/pl/tworca/maciej-buszewicz>; <http://www.bosz.com.pl/author/21/Buszewicz-Maciej/>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 26-27; *Maciej Buszewicz* [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2005, nr 2; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 400-405.

50 Janusz Górski, grafik, projektant książek, profesor ASP w Gdańsku gdzie kieruje Pracownią Projektowania Graficznego. Współzałożyciel (ze Stanisławem Rośkiem) wydawnictwa słowo/obraz terytoria. Redaktor i dyrektor artystyczny wydawnictw: czysty warsztat, Pracownia oraz Oficyna Gdańska. Autor książki: *Jak ktoś mógł na to pozwolić!* (2011) oraz *Dośłownie. Liternicze i typograficzne okładki polskich książek 1944-2019* (2020). Wielokrotnie nagradzany i wyróżniany w konkursie PTWK i laureat Nagrody Honorowej (2015).

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Górski_\(grafik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Górski_(grafik)); *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 52-53; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 406-411; Repucho E., *Klasyczne piękno we współczesnej książce. Janusz Górski o projektowaniu*, [w:] *Książki mają swoją historię*, Warszawa 2021.

51 Lech Majewski, grafik, plakacista, projektant książek, profesor zwyczajny warszawskiej ASP, gdzie prowadzi Pracownię Grafiki Wydawniczej. Wykładowca uczelni zagranicznych. Współtwórca i opiekun war-

szawskiego Międzynarodowego Biennale Plakatu. Eksponował kilkadziesiąt wystaw indywidualnych w kraju i za granicą. Wielokrotny laureat nagród konkursu PTWK oraz nagrody specjalnej (2002).

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Lech_Majewski_\(grafik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Lech_Majewski_(grafik)); <https://culture.pl/pl/tworca/lech-majewski-0>; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 384-391; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 72-73; Iwanicka K., *Lech Majewski*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2004, nr 4; *Sto lat! Lech Majewski*, dz. cyt., s. 80-91.

52 Władysław Pluta, grafik, plakacista, projektant książek, czasopism i identyfikacji wizualnych. W latach 1988-1993 prodziekan, potem dziekan Wydziału Form Przemysłowych krakowskiej ASP. W latach 1993-1996 prorektor uczelni. Od 1997 do 2002 kierował Katedrą Komunikacji Wizualnej. Wykładał i prowadził zajęcia na uczelniach zagranicznych. Projektowane książki przyniosły mu wiele nagród, m.in. Nagrodę Honorową PTWK.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/wladyslaw-pluta>; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 84-85; Iwanicka K., *Władysław Pluta*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 3; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 392-399.

53 Stanisław Rośiek, pseud. Stanisław Salij, historyk literatury, pisarz, edytor, typograf, projektant książek, profesor w Instytucie Filologii Polskiej UG. W latach 80. redaktor podziemnego pisma „Podpunkt”. W 1995 założył (z Leszkiem Brogowskim i Marią Smoleń) wydawnictwo słowo/obraz terytoria. Współtworzył z Januszem Górskim i Joanną Kwiatkowską charakterystyczną wizualną formę publikacji wydawnictwa. Projektował książki niemal rokrocznie nagradzane i wyróżniane w konkursie PTWK. Laureat Nagrody Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury (2002).

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanislaw_Rosiek; https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanislaw_Rosiek.

zanim nastąpiła era Macieja Buszewicza⁴⁹, Janusza Górskiego⁵⁰, Lecha Majewskiego⁵¹, Władysława Pluty⁵² i Stanisława Salija⁵³. Wreszcie ostatnimi laty do głosu doszło kolejne pokolenie twórców, m.in. Jan Bajtlik⁵⁴, Ryszard Bienert⁵⁵, Emilka Bojańczyk⁵⁶, Iwona Chmielewska⁵⁷, Daniel de Latour⁵⁸, Aleksandra i Daniel Mizielewscy⁵⁹, Paweł Pawlak⁶⁰, Kuba Sowiński⁶¹, Aleksandra Toborowicz⁶².

Nie sposób przedstawić wszystkich lub choćby większości projektantów książek, ilustratorów, typografów i ich osiągnięć w konkursach PTWK. Grafików, którzy zostali w jakiś sposób uhonorowani przez jury w sześćdziesięciu konkursach, jest wielu. Samych zdobywców nagród około dwustu. To liczba imponująca, choć należałoby dodać jeszcze inne osoby tworzące książki: redaktorów merytorycznych i technicznych albo też fotografów. Taka jest skala uczestnictwa i oddziaływania konkursów, jeśli chodzi o osoby fizyczne, ale w przedsięwzięcie PTWK były jeszcze przecież zaangażowane dziesiątki wydawnictw i drukarni. Pamiętając o bogactwie dokonań edytorskich, warto jednak wskazywać, bodaj skrótowo, sukcesy wydawnicze, nawet pojedyncze urodziwe książki i nazwiska grafików, jako przypomnienie osiągnięć polskiego edytorstwa.

org/wiki/Slowo/obraz_terytoria; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 94-95; Górecka J., *Stanisław Rosiek*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2001, nr 11.

54 Jan Bajtlik, projektant graficzny, ilustrator, twórca książek autorskich i plakatów. Zdobywca nagród w polskich i międzynarodowych konkursach graficznych, np. wyróżniony na Bologna Ragazzi 2015 za książkę *Typogryzmol* tłumaczoną na sześć języków. Pracuje m.in. dla wydawnictwa Dwie Siostry. Jego rysunki ukazują się w prasie krajowej i zagranicznej. Współpracuje z francuskim domem mody Hermès.
Zob. <https://culture.pl/pl/wydarzenie/jan-bajtlik-w-paryzu>; <http://bajtlik.eu>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Bajtlik.

55 Ryszard Bienert, zajmuje się projektowaniem graficznym, głównie książek. Od 2006 roku prowadzi Studio Graficzne 3group w Poznaniu. Nagrodzony złotym medalem European Design Award (2013), laureat Polish Graphic Design Awards (2018, 2019). Nagrody i wyróżnienie w konkursie PTWK.
Zob. www.3-group.eu; <https://www.instagram.com/rysardbienert/>.

56 Emilia Bojańczyk, graficzka, rzeźbiarka, matematyczka, założycielka agencji Superskrypt i studia graficznego Podpunkt. Współpracuje z Wydziałem Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW. Laureatka m.in. European Design Awards, Nagrody Literackiej m.st. Warszawy oraz na-

grody w konkursie PTWK (2014).
Zob. <https://otwartakultura.org/o-nas/wspolpracownicy-2/emilka-bojanczyk/>; <https://grafmag.pl/artykuly/ja-mam-takie-samolubne-podejscie-o-projektowaniu-z-emilka-bojanczyk>.

57 Iwona Chmielewska, graficzka, autorka tzw. picture-books, książek, w których ilustracja odgrywa rolę nadrzędną względem tekstu. W Polsce publikuje w kilkunastu wydawnictwach, m.in. Media Rodzina, Warstwy, Wytwórnia. Jej twórczość ceniona w Europie i na Dalekim Wschodzie przyniosła nagrody krajowe i międzynarodowe, m.in. Złote Jabłko na BIB oraz Bologna Ragazzi Award na targach książki dla dzieci. Laureatka konkursów PTWK.
Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/iwona-chmielewska>; <https://wydawnictwowolno.pl/iwona-chmielewska-mistrzynie-picture-booka/>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Iwona_Chmielewska; Petrozolin-Skowrońska B., *Iwona Chmielewska*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2012, nr 1/5; <https://iwonachmielewska.pl>.

58 Daniel de Latour, ilustrator książek dla dzieci oraz czasopism, rysownik komiksów. Laureat nagrody Przecinek i Kropka za Najlepszą Książkę Dzieciątą (2015).
Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Daniel_de_Latour; *Daniel de Latour*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2018, nr 10; <https://pl.pinterest.com/piddpin/daniel-de-latour/>; *Daniel de Latour. Pracownia rękoczynu*, [w:] <http://obrazkiniewiadomopoc.blogspot.com>.

59 Aleksandra i Daniel Mizielewscy, graficy, stworzyli Hipopotam Studio projektujące książki, strony internetowe i fonty. Wpisani na Listę Honorową IBBY

2010, zdobywcy nagrody Bologna Ragazzi Award. Ich książkę *Mapy* wydawnictwa Dwie Siostry (szóstka bestsellerów „New York Timesa”) wydano w 21 obcojęzycznych edycjach. Laureaci konkursów PTWK.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/aleksandra-i-daniel-mizielinski>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksandra_i_Daniel_Mizielinski; <https://natuli.pl/mizielinski-poznaj-ksiadzki-dla-dzieci-ciekawych-swiatek>; <https://typoteka.pl/pl/designer/aleksandra-i-daniel-mizielinski>; Szydłowska A., *Być szczęśliwym przy robocie*, [w:] *Miliard rzeczy dookoła*, Kraków 2013.

60 Paweł Pawlak, grafik, ilustrator, projektant książek, malarz i scenograf. Zilustrował ponad 70 książek dla wydawców z Polski, Francji, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Korei i Kanady. Często pracuje wspólnie z żoną Ewą Kozyrą-Pawlak, autorką i tłumaczką, projektantką kolaży z tkanin. Prace prezentował na wystawach indywidualnych w kraju i za granicą. Laureat nagród i wyróżnień w konkursach książki dziecięcej, także w konkursach PTWK.

Zob. Petrozolin-Skowrońska B., *Paweł Pawlak* [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2004, nr 1; <https://pl.pinterest.com/piddpin/pawel-pawlak/>; <https://ladnebebe.pl/mistrzowie-ilustracji-ewa-kozyra-pawlak-i-pawel-pawlak/>; http://www.zsplast.gdynia.pl/www/stri/debiut/2011_www_pawlak/www_pawlak.html.

61 Kuba Sowiński, projektant grafiki użytkowej, współtwórca kwartalnika projektowego „2+3D” (2001-2016). Z Wojciechem Kubieną prowadzi studio Biuro Szeryfy. Wykłada w krakowskiej ASP na Wydziale Grafiki. Współpracuje z instytucja-

Rok 1976. Andrzej Wasilewski, redaktor naczelny PIW i Krystyna Golbergowa

Na przestrzeni sześćdziesięciu lat zmieniały się osoby przewodniczące konkursowemu jury:

Krystyna Remerowa⁶³ (1957–1969)

Stefan Bernaciński (1970)

Roman Tomaszewski (1971–1973, 1983)

Krzysztof Racinowski (1974–1975, 1989–1993)

Julian Pałka (1976–1980)

Leon Urbański (1981)

Andrzej Karpowicz⁶⁴ (1984–1988, 1995–1999)

Maciej Buszewicz (1994)

Józef Wilkoń (2000–2009, 2011, 2013–2014)

Stanisław Wieczorek⁶⁵ (2010, 2012, 2015)

Mieczysław Wasilewski⁶⁶ (2016–2018)

Agata Szydłowska⁶⁷ (2019–2021)

mi kultury i wydawnictwami. Laureat konkursów PTWK.

Zob. <https://www.behance.net/kubasowinski>; <https://culture.pl/pl/tag/kuba-sowinski>; *Nie potrzebuję nowych klientów* [w:] Szydłowska A., *Miliard rzeczy dookoła*, dz. cyt.

62 Aleksandra Toborowicz, projektantka graficzna, specjalizuje się w typografii i grafice wydawniczej. Jako autorka murali należy do czołowych twórców polskiego street artu. Wykłada na ASP w Krakowie w Pracowni Liternictwa i Typografii oraz w Pracowni Projektowania Graficznego. Współpracuje m.in. z Biblioteką Narodową w Warszawie, Muzeum Narodowym w Warszawie,

Wydawnictwem Ha!art, Strefą Wolnego Czytania. Laureatka konkursów PTWK.

Zob. <https://atoborowicz.myportfolio.io>; <https://grafika.asp.krakow.pl/wykladowcy/aleksandra-toborowicz/>.

63 Krystyna Remerowa (1898-1986), języko- i księgoznawczyni, doc. dr hab. w katedrze bibliotekoznawstwa UW. Od 1923 pracowała w Bibliotece Uniwersytetu Lwowskiego i tłumaczyła z łaciny klasycznej i nowożytnej. W latach 1955-1964 dyrektorka Instytutu Książki i Czytelnictwa, wicedyrektorka Biblioteki Narodowej. Do emerytury (1968) kierowała Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UW.

Zmieniały się pomysły na organizację i skład sądu konkursowego, a także instytucje wspomagające konkurs finansowo. Najczęściej były to: Ministerstwo Kultury i Sztuki, późniejsze Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Stowarzyszenie Autorów ZAiKS. W pierwszych czterech latach funkcjonowały dwa kolegialne ciała decyzyjne: dwunastoosobowy Komitet Konkursu z czteroosobowym Prezydium oraz trzy-nastoosobowy Sąd Konkursowy dodatkowo wspierany przez czworo ekspertów. Z biegiem lat nadmiernie rozbudowany schemat działania konkursu ulegał stopniowej redukcji. Jeszcze jednak, przykładowo, w 1979 roku w wilanowskim Muzeum Plakatu, w obecności zaproszonych gości zagranicznych, Roberta Broża (Czechosłowacja), Ewy Pracser Horvath (Węgry), Güntera Wolffa (NRD),

Zob. Kołodziejska J., *Docent dr Zofia Krystyna Remerowa, filolog klasyczny, bibliotekarz, edytor, „Przegląd Biblioteczny”* 1980, nr 4, s. 347–353; Siekiński S., *Niekonwencjonalny nauczyciel – Zofia Krystyna Remerowa*, [w:] *Bibliotekarze polscy we wspomnieniach współczesnych*, Warszawa 1995, s. 47–56; https://pl.wikipedia.org/wiki/Krystyna_Remerowa.

64 Andrzej Karpowicz, prawnik, adwokat, zajmuje się głównie ochroną własności intelektualnej i prawem mediów. Wiceminister kultury w rządzie Tadeusza Mazowieckiego, w latach 1992–1997 prezes PTWK. Był członkiem Rady Polskiej Izby Książki. Prowadzi wykłady i szkolenia dla redaktorów książek i prasy, także na UW i warszawskiej ASP. Autor poradników i podręczników z dziedziny prawa autorskiego.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Karpowicz; Petrozolin-Skowrońska B., *Andrzej Karpowicz*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2001, nr 9.

65 Stanisław Wieczorek, grafik, malarz, scenograf, projektant wystaw, książek i systemów identyfikacji

wizualnej. Od 1996 roku z tytułem profesora zwyczajnego. Wielokrotnie prodziekan i dziekan Wydziału Grafiki warszawskiej ASP. W latach 1984–1992 dyrektor artystyczny czasopisma „Projekt”.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/stanislaw-wieczorek>; *Sto lat! Stanisław Wieczorek*, dz. cyt., s. 192–213.

66 Mieczysław Wasilewski, grafik, ilustrator, pedagog, czołowa postać polskiej szkoły plakatu. Kilkanaście lat projektował okładki „Problemów”. Po Henryku Tomaszewskim objął Pracownię Projektowania Graficznego ASP. Wykładał w Damaszku, Offenbachu, Rovaniemi, Hadze, Santiago i Montrealu. W 1990 roku otrzymał tytuł profesora. Laureat złotego (1976) oraz srebrnego (1994) medalu na Biennale Plakatu w Warszawie. Juror Polskiej Sekcji IBBY, a od 1993 roku dobry duch jury konkursu PTWK.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/mieczyslaw-wasilewski>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczyslaw_Wasilewski; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 114–115; Iwanicka K., *Mieczysław Wasilewski*, [w:] *Ludzie polskiej*

książki, „Wydawca” 2000, nr 12; *Sto lat! Mieczysław Wasilewski*, dz. cyt., s. 174–189.

67 Agata Szydłowska, historyczka sztuki, kuratorka krajowych i zagranicznych wystaw dizajnu, autorka książek i artykułów o współczesnym projektowaniu graficznym. W 2015 roku uzyskała doktorat, którego rozszerzoną wersję opublikowało Ossolineum (*Od solidarycy do TypoPolu*). Autorka książek wydawnictwa Karakter: *Miliard rzeczy dookoła* (2013) i z Mariannem Misiakiem *PanEuropa, Kometa, Hel. Szkice z historii projektowania liter w Polsce* (2015). Wykłada na Wydziale Wzornictwa warszawskiej ASP. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/agata-szydlowska>; <https://www.asp.waw.pl/adi-dr-agata-szydlowska/>; <https://www.researchgate.net/profile/Agata-Szydlowska>.

Stanisław Wieczorek

Mieczysław Wasilewski

68 Marian Anusiewicz, autor i redaktor Wydawnictwa MON.

69 Alicja Dyczkówna, redaktorka PWN.

70 Jan Kluczek, dyrektor naczelny Zjednoczenia Przemysłu Poligraficznego.

71 Zenona Macużanka-Rylukowska (1927–2016), redaktorka, publicystka. W latach 1967–1984, z przerwą w stanie wojennym, red. naczelna „Nowych Książek”. Od 1995 roku konsultantka wydawnictwa Philip Wilson. Pracowała do 2000 roku. Zob. <https://relacjebiograficzne.pl/demo/audio/95-zenona-macuzanka-rylukowska>.

72 Stanisław Mroczek, przedstawiciel Zjednoczenia Przemysłu Poligraficznego.

73 Stanisław Słowik (1930–2010), w latach 1972–1992 dyrektor techniczny i współtwórca książek wrocławskiego Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, członek Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum. Był też redaktorem Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Silesia. Zob. Drewniak S., *Stanisław Słowik (1930–2010)*, „Dolny Śląsk” 2010, nr 15, s. 261–262; Matwijowski K., *Stanisław Słowik 28 IX 1930 – 17 VI 2010*, „Czasopismo ZNiO” 2011, z. 22, s. 339–344.

74 Leszek Szeliga (1928–2010), poligraf, wydawca, autor *ABC poligrafii* (1970, 1976).

75 Marian Sztuka, grafik, typograf. W latach 60. i 70. projektant w Doświadczalnej Oficynie Graficznej PSP oraz Ośrodka Pism Drukarskich w Warszawie. Laureat czterech nagród w konkursach PTWK. Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 143.

Rok 1976. Profesor Julian Pałka przewodzi obradom

Igora Żychariewa (ZSRR), jury obradowało w składzie: Julian Pałka (przew.), Marian Anusiewicz⁶⁸, Adam Czachowski, Alicja Dyczkówna⁶⁹, Andrzej Heidrich, Tadeusz Hussak, Jan Kluczek⁷⁰, Hanna Lebecka, Zenona Macużanka⁷¹, Stanisław Mroczek⁷², Tadeusz Pietrzyk, Krzysztof Racinowski, Stanisław Słowik⁷³, Leszek Szeliga⁷⁴, Marian Sztuka⁷⁵, Filip Trzaska, Leon Urbański i Danuta Wróblewska.

Znaczącej redukcji liczby osób w jury dokonano w 1984 roku podczas 24. konkursu, na którym oceniano książki z lat 1981–1983, czyli z czasu stanu wojennego i zawieszenia działalności PTWK. Obrady jury poprzedziła wystawa PTWK „Sztuka książki” zainstalowana w pawilonie wystawowym SARP, przygotowana przez zespół pod kierownictwem Barbary Petrozolin-Skowrońskiej⁷⁶. Dokonano wówczas przeglądu książek honorowanych od początku konkursu nagrodami głównymi i specjalnymi oraz zaprezentowano tysiąc książek wydanych w latach 1981–1983, wytypowanych przez trzydzieści osiem wydawnictw.

W bardzo trudnym czasie Barbara Petrozolin-Skowrońska w *Informatorze wystawy PTWK* stawiała zasadnicze pytanie dotyczące dnia jutrzejszego: *Zgromadzone na wystawie książki [...] stanowiąc mają ilustrację refleksji teoretyków i praktyków edytorstwa; służyć ma jej seminarium pt. „Sztuka książki w Polsce wczoraj i dziś”, które odpowiedzieć powinno na pytanie dotyczące przyszłości Konkursu na Najpiękniejszą Książkę Roku*. W środowisku wydawniczym zdecydowanie przeważała chęć kontynuacji przedsięwzięcia PTWK, ale właściwie dopiero po przemianach polityczno-gospodarczych lat 90. w naszym kraju można było spojrzeć w przyszłość z optymizmem.

W latach 1984–1988 Tadeusz Pietrzyk przewodniczył Komisji Grafiki Książkowej, od lat 70. działającej w Towarzystwie. Po nim dwadzieścia lat pełnił tę funkcję Krzysztof Racinowski. Po jego śmierci w 1993 roku przewodnictwo tego gremium objęła Katarzyna Iwanicka⁷⁷ i prowadziła je do 2014 roku, pełniąc de facto funkcję komisarza konkursu. Misję komisarza przejął po niej

Rok 2005. Maria Gospodarek odbiera z rąk Józefa Wilkonia laury dla gdańskiego wydawnictwa słowo/obraz terytoria i Stanisława Salija

Rok 1984. Afisz wystawy „Sztuka książki” autorstwa Jana Młodożeńca

⁷⁶ Barbara Petrozolin-Skowrońska, historyczka, edytorka, pisarka. W latach 1990–1998 red. naczelna *Encyklopedii PWN*. Autorka książek o historii społeczeństwa polskiego w XIX wieku. Współpracowała z Instytutem Historycznym PAN i Komisją Historyczną w Towarzystwie Przyjaciół Warszawy. Przewodniczy Komisji Historycznej PTWK. Zob. Barbara Petrozolin-Skowrońska, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 12; 2014, nr 3; <https://kultura.onet.pl/wiadomosci/barbara-petrozolin-skowronska/4hss0dp>; <http://worldcat.org/identities/lccn-n88196701/>.

⁷⁷ Katarzyna Iwanicka, absolwentka historii sztuki (KUL), redaktorka książek dla dzieci m.in. w KAW, od 1990 roku w Wydawnictwie Sejmowym. W latach 1993–2014 przewodnicząca Komisji Grafiki PTWK rokrocznie odpowiedzialna za przygotowanie konkursu PTWK. Autorka i współautorka publikacji poświęconych sztuce książki i ilustracji. Zob. Petrozolin-Skowrońska B., Katarzyna Iwanicka, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 5.

78 Andrzej Tomaszewski, typograf, poligraf, publicysta. Opracował ponad 300 książek i czasopism dla kilkudziesięciu wydawców, m.in. PIW, Biblioteki Narodowej, Wydawnictwa Krupski i S-ka, Trio, paryskiego PSI oraz wydawnictw uniwersyteckich i akademickich.

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Tomaszewski_\(typograf\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Tomaszewski_(typograf)); Janowska-Woźniak I., *Pośród grzesznych i niegrzesznych projektów*, „Nowe Książki” 2009, nr 12, s. 4-8; Chamera-Nowak A., *Roman i Andrzej Tomaszewscy...*, dz. cyt., s. 217-231; *Bibliothemata 3. Typografia Andrzeja Tomaszewskiego*, Warszawa 2019; *Sto lat! Andrzej Tomaszewski*, dz. cyt., s. 142-157.

79 Rafał Skąpski, prawnik, wydawca, w latach 2001-2004 wiceminister kultury, dyrektor PIW (2005-2015). Pełnił też funkcję prezesa zarządu Fundacji Kultury Polskiej. Od 2013 prezes spółki Targi Książki, organizatora międzynarodowych Warszawskich Targów Książki. Prezes PTWK od 2005 roku. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rafał_Skąpski; <https://wydawca.com.pl/2017/02/16/rafał-skąpski/>.

Rok 2005. Konsul honorowy Holandii Johannes Gesinus Bax (siedzi pierwszy z prawej) ufundował nagrodę specjalną – dla najmłodszego grafika książkowego

Andrzej Tomaszewski⁷⁸. Proponuje on skład osobowy jury zatwierdzany później przez Zarząd Główny PTWK pod przewodnictwem prezesa, którym od 2005 roku zostaje Rafał Skąpski⁷⁹.

A oto składy osobowe sądów konkursowych na początek XXI wieku:

2001 [41. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Bohdan Butenko, Anna Gogolewska⁸⁰, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Wiktor Jędrzejec⁸¹, Andrzej Karpowicz, Elżbieta Leszczyńska⁸², Zygmunt Magner⁸³, Anna Napiórkowska⁸⁴, Andrzej Nowaczyk⁸⁵, Janusz Stanny, Marek Stańczyk⁸⁶, Krystyna Sulkiewicz⁸⁷, Mieczysław Wasilewski, Danuta Żukowska.

2002 [42. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Bohdan Butenko, Wojciech Freudenreich, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Janusz Stanny, Krystyna Sulkiewicz, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2003 [43. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Andrzej Dudziński⁸⁸, Andrzej

Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Janusz Stanny, Krystyna Sulkiewicz, Mieczysław Wasilewski.

2004 [44. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Katarzyna Iwanicka, Zygmunt Magner, Krystyna Sulkiewicz, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2005 [45. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Jan Bokiewicz, Wojciech Freudreich, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Janusz Stanny, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2006 [46. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Jan Bokiewicz, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Krystyna Sulkiewicz, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2007 [47. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Krystyna Sulkiewicz, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2008 [48. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Jan Bokiewicz, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Krystyna Sulkiewicz, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2009 [49. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Jan Bokiewicz, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2010 [50. konkurs]

Stanisław Wieczorek (przew.), Wojciech Freudreich, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Janusz Stanny, Rostaw Szaybo⁸⁹, Mieczysław Wasilewski.

2011 [51. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Robert Oleś⁹⁰, Michał Piekarski⁹¹, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

80 Anna Gogolewska, graficzka, redaktorka, projektantka książek PWN, kierowniczka Działu Graficznego tego wydawnictwa.

81 Wiktor Jędrzejec (1961-2019), grafik, pedagog, profesor zwyczajny ASP w Warszawie w Katedrze Multimediów. W latach 2009-2016 dyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiktor_Jędrzejec; <https://wg.asp.waw.pl/katedra-multimediow/pracownia-multimedialnej-kreacji-artystycznej/prof-wiktor-jędrzejec/>; <https://trafo.art/po-widoki/>.

82 Elżbieta Leszczyńska, autorka i redaktorka naczelna Wydawnictwa „Arkady”. Zob. *Elżbieta Leszczyńska*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 5.

83 Zygmunt Magner (1937-2011), malarz, twórca grafiki artystycznej i użytkowej. Profesor na Wydziale Grafiki warszawskiej ASP. W latach 70. zatrudniony w pracowni graficznej PIW. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Magner; Iwanicka K., *Zygmunt Magner*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2001, nr 3.

84 Anna Napiórkowska, redaktorka WNT, projektantka książek wyróżniana w konkursach PTKW i laureatka nagrody w 1980 roku. Zob. *Najpiękniejsze książki. 40 konkursów Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek 1957-1999*, Warszawa 2000.

85 Andrzej Nowaczyk, projektant graficzny i fotograficzny, typograf, zajmuje się informacją wizualną oraz wystawnictwem, profesor zwyczajny. Od 1971 roku na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie. Uzyskał

Andrzej Dudziński

Rosław Szaybo

Michał Piekarski

Wiesław Rosocha

trzykrotnie nagrodę Konkursu PTWK (1975, 1988, 1990).

Zob. <https://wg.asp.waw.pl/katedra-projektowania-ksiązki-i-ilustracji/pracownia-liternictwa-dla-studentow-i-ii-roku/prof-zw-andrzej-nowaczky/>; <http://wsp.pl/index.php/pl,2,68,143>.

86 Marek Stańczyk, grafik, projektant, profesor ASP. Prowadzi Pracownię Podstaw Komunikacji Wizualnej. W latach 1980–1991 naczelny grafik Działu Reklamy i Wydawnictw PLL LOT. W 1990–2012 kierował Pracownią Komunikacji Wizualnej na Wydziale Form Przemysłowych ASP w Łodzi. Twórca identyfikacji wizualnych przedsiębiorstw i wydarzeń, zajmuje się projektowaniem opakowań.

Zob. <https://www.asp.waw.pl/dr-marek-stanczyk/>.

87 Krystyna Kubalska-Sulkiewicz, historyk sztuki, redaktorka książek. Do 1995 roku pracowała w PWN w dziale sztuki *Encyklopedii*, potem jako kierowniczka Redakcji Sztuki, redagowała m.in. *Słownik terminologiczny sztuk pięknych* (1976). Uczy historii sztuki w 21 Społecznym Liceum im. Jerzego Grotowskiego w Warszawie. Wykładowczyni kursów PTWK i posiadaczka Złotej Odznaki Towarzystwa.

Zob. <http://www.21slo.edu.pl/strona/kadra/188.html>.

88 Andrzej Dudziński („Dudi”), grafik, ilustrator, malarz, karykaturzysta, fotografik. Rysował dla wielu czasopism w Polsce, Wielkiej Brytanii i USA. Twórca książek autorskich. Od 1981 wykładowca na uczelniach artystycznych w Nowym Jorku. Laureat wielu nagród krajowych i zagranicznych, m.in. PTWK. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/andrzej-dudziński>; Szczęśna J., *Andrzej Dudziński*, Warszawa 1996; https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Dudziński; Iwanicka K., *Andrzej Dudziński*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2005, nr 4/5.

89 Rosław Szaybo (1933–2019), grafik, projektant plakatów, książek i okładek płyt, ilustrator, fotograf, rysownik satyryczny. W latach 1966–1993 tworzył w Wielkiej Brytanii i prowadził zajęcia w Chelsea School of Art oraz Bath University. Od 1993 kierował Pracownią Fotografii Kreativejnej na Wydziale Grafiki warszawskiej ASP. W latach 1994–1996 kierownik artystyczny „Czytelnika”. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/roslaw-szaybo>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Roslaw_Szaybo; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 318–323; *Sto lat! Rosław Szaybo*, dz. cyt., s. 122–139.

90 Robert Oleś, wydawca, projektant książek i typograf, założyciel w 2008 i współwłaściciel pracowni i wydawnictwa d2d.pl w Krakowie. Obok autorskich szkoleń w pracowni d2d wykladał m.in. na Akademickim Kursie Typografii, w Warszawskiej Wyższej Szkole Humanistycznej oraz prowadził zajęcia na Podyplomowych Studiach Edytorskich na UJ. Wydawca i promotor książek o tematyce związanej z projektowaniem i typografią. Zob. <https://d2d.pl>; <https://pl.wikipedia.org/wiki/D2d.pl>; <http://www.pse.polonistyka.uj.edu.pl/wykladowcy/robert-oles>.

91 Michał Piekarski, grafik, plakacista, projektant książek. Pracował w wydawnictwie SGGW, w piśmie „Murator”, Wydawnictwie „Twój Styl”, Edipresse oraz Gruner & Jahr. Zdobycza nagród w konkursie PTWK (1985, 1991, 1995). Album *Muzeum ulicy* wydany u Krupskiego otrzymał złoty medal na IBA w Lipsku (1997). Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 80–81; Iwanicka K., *Michał Piekarski*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2007, nr 7/8.

92 Janusz Fogler, fotograf, wydawca, wykładowca, profesor zwyczajny sztuk plastycznych. W latach 1976–1989 w wydawnictwach „Horyzonty” i MAW. Współpracował m.in.

2012 [52. konkurs]

Stanisław Wieczorek (przew.), Janusz Fogler⁹², Katarzyna Iwanicka, Rostaw Szaybo, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski.

2013 [53. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Janusz Fogler, Katarzyna Iwanicka, Wiktor Jędrzejec, Wiesław Rosocha⁹³, Mieczysław Wasilewski, Stanisław Wieczorek.

2014 [54. konkurs]

Józef Wilkoń (przew.), Janusz Fogler, Katarzyna Iwanicka, Wiesław Rosocha, Andrzej Stroka⁹⁴, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski.

2015 [55. konkurs]

Stanisław Wieczorek (przew.), Janusz Fogler, Ryszard Kryska⁹⁵, Piotr Młodożeniec⁹⁶, Andrzej Tomaszewski, Mieczysław Wasilewski, Rene Wawrzekiewicz⁹⁷.

2016 [56. konkurs]

Mieczysław Wasilewski (przew.), Jan Bajtlik, Martyn Krammek⁹⁸, Ryszard Kryska, Tomasz Kuczborski⁹⁹, Marian Misiak¹⁰⁰, Agata Szydłowska, Andrzej Tomaszewski.

2017 [57. konkurs]

Mieczysław Wasilewski (przew.), Ryszard Kajzer¹⁰¹, Martyn Krammek, Ryszard Kryska, Tomasz Kuczborski, Agata Szydłowska, Andrzej Tomaszewski.

2018 [58. konkurs]

Mieczysław Wasilewski (przew.), Magdalena Frankowska¹⁰², Wiktor Jędrzejec, Ryszard Kryska, Tomasz Kuczborski, Agata Szydłowska, Andrzej Tomaszewski.

2019 [59. konkurs]

Agata Szydłowska (przew.), Leszek Bielski¹⁰³, Małgorzata Gurowska¹⁰⁴, Wiktor Jędrzejec, Ryszard Kryska, Monika Marek-Łucka¹⁰⁵, Piotr Rypson¹⁰⁶, Andrzej Tomaszewski.

2020 [60. konkurs]

Agata Szydłowska (przew.), Małgorzata Gurowska, Ryszard Kryska, Ewa Repucho¹⁰⁷, Ewa Satalecka¹⁰⁸, Andrzej Tomaszewski, Marcin Władyka¹⁰⁹.

z „Poznaj Świat”, „Kontynentami”, „Polityką”. Były dziekan Wydziału Sztuki Mediów i Scenografii warszawskiej ASP. Prezes Stowarzyszenia Autorów ZAiKS, prezes PTWK (1996–2005). Red. naczelny „Acta Poligraphica”.

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Fogler; Petrozolin-Skowrońska B., *Janusz Fogler*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2000, nr 11.

⁹³ Wiesław Rosocha (1945–2020), grafik, plakacista, ilustrator książek. Laureat m.in. dwóch nagród konkursu PTWK (1981, 1985) oraz złotego medalu na 4. Wystawie The Art Directors Club w Nowym Jorku (1992). Juror konkursów graficznych m.in. na 7. Triennale Plakatu w japońskiej Toyamie (2003). Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/wieslaw-rosocha>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Wieslaw_Rosocha; Iwanicka K., *Wiesław Rosocha*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2004, nr 11/12.

⁹⁴ Andrzej Stroka, malarz, grafik, projektant i aranżer wystaw. Współwłaściciel Galerii Grafiki i Plakatu w Warszawie. Od 1979 współpracuje z wydawnictwami, dla których projektuje albumy o sztuce. Zob. <https://www.galeriagrafikiiplakatu.pl/pl/sklep/353/-Stroka-Andrzej/10017/Marilyn-Monroe-Aurum-2004-r>; <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Andrzej-Stroka-30-lat-podebiucie-2281261.html>.

⁹⁵ Ryszard Kryska, grafik warsztatowy i użytkowy, artysta performance’u, projektant książek. Współtwórca centrum studenckiego „Dziekanka” w Warszawie (1972), prowadził studio artystyczno-badawcze SAB kreujące spektakle uliczne i akcje teatralne.

Ryszard Kryśka

Piotr Młodożeniec

Tomasz Kuczborski

Magdalena Frankowska

W latach 70. i 80. w pracowni graficznej MAW. Scenograf programu telewizyjnego dla dzieci *Ala i As*. Od 1993 do 2016 grafik w Wydawnictwie Biblioteki Narodowej. Uczył przedmiotu dizajn w Wyższej Szkole Promocji, Mediów i Show Businessu w Warszawie.
Zob. <https://salonakademii.asp.waw.pl/tag/grupa-sab-ryszard-kryska/>; *Dziękanka artystyczna*, red. Kiliszek J., Warszawa 2017.

96 Piotr Młodożeniec, grafik, malarz, projektant, autor filmów animowanych, ilustracji książkowych i prasowych, kreator fontów komputerowych. Od 1981 tworzył, drukował i rozpowszechniał publikacje podziemnej „Solidarności”. Jego sitodrukowe afisze pilotowały wydarzenia artystyczne niezależnej sztuki lat 80. W 1991 roku z Markiem Sobczykiem założył firmę projektową „Zafryki”.
Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Młodożeniec; <https://culture.pl/pl/tworca/piotr-mlozeniec>; *Piękni XX-wieczni...*, dz. cyt., s. 412-419; *Sto lat! Piotr Młodożeniec*, dz. cyt., s. 94-109.

97 Rene Wawrzekiewicz, projektant, researcher, współzałożyciel STGU oraz studia projektowego Mama-studio, kurator wystaw dizajnu, m.in. Ogólnopolskiej Wystawy Znaków Graficznych. Twórca konkursu Polish Graphic Design Awards.
Zob. <https://decybeledizajnu.com/designer/rene-wawrzekiewicz/>; <https://culture.pl/en/artist/rene-wawrzekiewicz>; <https://www.dwutygodnik.com/artykul/5056-estetyka-i-etyka-myla-nam-sie.html>.

98 Martyn Kramek, projektant typografii i rozwiązań przestrzennych, kurator wystaw, koordynator wydawniczy Muzeum Sztuki w Łodzi. Założyciel wydawnictwa Recto verso i wydawca m.in. faksymilowego polskiego tłumaczenia *Die neue Typographie* Jana Tschicholda (2011). W latach 2013-2016 wykładowca Akademickiego Kursu

Typografii. Związany z Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi.
Zob. <https://pl.linkedin.com/in/martynkramek-31154079>.

99 Tomasz Kuczborski, artysta plastyk, grafik i designer. W latach 70. redaktor graficzny „Przeglądu Technicznego”. Od 1984 wraz z Markiem Zalejskim, w ramach Studia Q, opracował m.in. layout „Gazety Wyborczej” (1989) oraz „Rzeczpospolitej” (1990-2002). Od 1977 współpracował z Niezależną Oficyną NOWA, dla której zaprojektował logo, a następnie ok. 200 okładek książek.
Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Kuczborski; <https://wydawca.com.pl/2019/03/15/>; <http://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/88906>.

100 Marian Misiak, projektant grafik, typograf, publicysta. Absolwent socjologii na UW i projektowania pism na Uniwersytecie w Reading (W. Brytania). Pracował w londyńskim Researchstudio Neville’a Brody’ego. Zajmuje się typografią multiskryptową i badaniem kultury wizualnej. Wraz z Agatą Szydłowską współautor książki *Paneuropa, Kometa, Hel*.
Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/marian-misiak>; <https://typoteka.pl/pl/designer/marian-misiak>; Szydłowska A., *Jak najbardziej litery*, [w:] *Miliard rzeczy dookoła*, Kraków 2013.

101 Ryszard Kajzer, grafik, autor plakatów, ilustracji i projektów książek. Wykłada w warszawskiej ASP, prowadzi Pracownię Liternictwa na Wydziale Grafiki. Założyciel Zerkaj Studio zajmującego się m.in. składem książek, np. dla wydawnictw „Tao”, „Nisza”, „Green Gallery”, „Frankischer Tag”. Laureat krajowych i międzynarodowych nagród za plakaty, m.in. złotego medalu Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie (2021).
Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/ryszard-kajzer>; <https://asp.waw.pl/tag/ryszard-kajzer/>; <http://www.zerkajstudio.pl>.

102 Magdalena Frankowska, projektantka książek, krojów pism, wystaw oraz identyfikacji wizualnych. Współzałożycielka (z Arturem Frankowskim) studia Fontarte, działającego na pograniczu sztuk wizualnych i projektowania graficznego. Od 2018 roku prowadzi w Instytucie Sztuki PAN wykłady na studiach Historia sztuki nowoczesnej. Członkini zarządu STGU w latach 2007-2011 oraz Rady Programowej Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie (2013-2017).
Zob. <https://typoteka.pl/pl/designer/magdalena-frankowska>; <https://culture.pl/pl/wydarzenie/projektowanie-a-sztuka-wystawa-studia-fontarte-w-korei>; Szydłowska A., *Między sztuką a dizajnem*, [w:] *Miliard rzeczy dookoła*, Kraków 2013.

103 Leszek Bielski (1960-2020), projektant graficzny, specjalista systemów identyfikacji wizualnej i grafiki wydawniczej. Autor księgi znaku Senatu RP. Współautor rewitalizacji i digitalizacji kroju pisma Bona Nova. Dla Biblioteki Narodowej opracował typograficznie tysiącstronicowy *Katalog zachowanych rękopisów Biblioteki Żaluskich*.
Zob. <https://typoteka.pl/pl/designer/leszek-bielski>; <http://luc.devroye.org/fonts-93865.html>; Machalski M., *Nulla dies sine linea*, Warszawa 2017.

104 Małgorzata Gurowska, artystka wizualna, kuratorka, profesorka ASP. Zajmuje się grafiką, wideo, instalacją, rzeźbą, rysunkiem, książką artystyczną. Autorka i współautorka zaangażowanych społecznie książek. Laureatka krajowych i zagranicznych nagród, m.in. Książka Roku IBBY, White Raven International Youth Library, Taipei International Digital Content Awards oraz konkursu PTWK.
Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Małgorzata_Gurowska; <https://culture.pl/pl/tworca/malgorzata-gurowska>; <https://wr.asp.waw.pl/as-adi-dr-malgorzata-gurowska/>.

105 Monika Marek-Lucka, projektantka, kaligrafka, badaczka pisma. Absolwentka grafiki w ASP we Wrocławiu oraz filozofii na UW. Zajmuje się m.in. projektowaniem multiskryptowym. Wykłada na Wydziale Sztuki Nowych Mediów PJATK. Członkini zespołu Future Text (www.futuretext.org). Współautorka antologii *Lit[t]era Romana* (2020).
Zob. *Typorozmowa (46) Monika Marek-Lucka*, [w:] <https://www.facebook.com/watch/?v=861676857719751>; <https://rynek-ksiazki.pl/aktualnosci/roman-tomaszewski-i-jego-litera/>; <https://snm.pja.edu.pl/project/monika-marek-lucka/>.

106 Piotr Rypson, historyk sztuki, kurator, krytyk, literaturoznawca, publicysta. Autor książek i wystaw, m.in. o typografii poezji wizualnej oraz grafice i projektowaniu książek awangardy międzywojennej. Członek wielu kolegiów, m.in. Rady Sztuki przy MKiS (1999), Rady Promocji Fundacji Kultury (1994-2005), Rady Programowej Fundacji Galerii Foksal (2001-2011), Rady Programowej Międzynarodowego Biennale Plakatu (2014). W 2018 pełnił obowiązki dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie.
Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/piotr-rypson>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Rypson.

107 Ewa Repucho, pracuje naukowo i dydaktycznie w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UWR. Bibliologiczne zainteresowania badawcze: edytorstwo, typografia, projektowanie i sztuka książki, bibliofilstwo. Autorka monografii *Typografia kompletna. Kultura książki w twórczości Leona Urbańskiego* (2016) oraz z Tomaszem Bierkowskim *Typografia dla humanistów. O złożonych problemach projektowania edycji naukowych* (2018).
Zob. <http://www.ibi.uni.wroc.pl/sample-page/pracownicy>; <https://scholar.google.pl/citations?user=MYS1NXAYAA&hl=pl>.

Leszek Bielski

Małgorzata Gurowska

Ewa Repucho

Agata Szydłowska

108 Ewa Satalecka, graficzka, scenografka, autorka instalacji multimedialnych, pedagog. Pełni funkcję dziekana Wydziału Sztuki Nowych Mediów jako profesor PJATK w Warszawie. Jej ruchoma typografia w przestrzeni teatralnej stanowi element kolekcji i wystawy Moving Type Exhibition w Gutenberg Museum w Moguncji (2011) i podróżującej po Europie. Polska delegatka ATypl. Zob. <https://snm.pja.edu.pl/project/ewa-satalecka/>; <https://pl.linkedin.com/in/ewa-satalecka-06a54316a>.

Ewa Satalecka

109 Marcin Władka, zajmuje się grafiką wydawniczą, projektowaniem znaku, identyfikacją wizualną oraz animacją i grafiką telewizyjną. Wykłada na Wydziale Grafiki warszawskiej ASP. Uzyskał m.in. srebrny medal w kategorii plakatu ideowego na XVII Międzynarodowym Biennale Plakatu w Warszawie (2000). Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/marcin-wladka>; <https://asp.waw.pl/tag/marcin-wladka/>; Warda M., *Marcin Władka*, „Digit” 2004, nr 12, s. 50-53.

Rok 2007. Roman Nowoszewski zawiadamia o nagrodzie Towarzystwa Bibliofilów Polskich przyznanej jednej z książek nagrodzonych lub wyróżnionych w konkursie

W długim czasie trwania konkursu zmieniano nieznacznie regulamin honorowania uczestników. Od 2010 roku wydawcy nagrodzonych książek otrzymują dyplomy honorowe, a twórcom opracowań edytorsko-artystycznych przyznawane są dyplomy i nagrody finansowe. Dyplomy otrzymują też wydawcy wyróżnionych książek, a drukarnie listy gratulacyjne. Konkurs obejmuje książki wydawców mających siedzibę w Polsce i opracowane przez twórców (grafików, typografów) zamieszkałych na stałe w Polsce.

Towarzystwo Bibliofilów Polskich w Warszawie od 2010 roku przyznaje Nagrody Honorowe autorom projektów książek spośród przysłanych na konkurs PTWK.

Wieloletnie doświadczenia konkursowe pozwalają dość dokładnie sformułować kryteria oceny formy edytorskiej stanowiącej główny przedmiot uwagi jurorów i zainteresowania twórców książek. Zasadnicze wymogi stawiane książkom można streścić w sześciu punktach. Osiągnięcie, a nawet widoczne dążenie do spełnienia tych wymagań daje szansę uzyskania przychylnej oceny jurorów.

1. Istotnym elementem estetycznej jakości książki jest zgodność jej treści i formy, czyli odpowiedniość wi-

Rok 2007. Przewodniczący jury Józef Wilkoń ogłasza wyniki w Pałacu Kultury i Nauki

zualnych efektów dobranych dla prezentacji tematu. Skrótowno mówiąc, chodzi o to, aby w książce nie było dysonansu tych składników, np. aby katalog akwrel nie wyglądał jak ewidencja wyrobów przemysłowych, albo reportaż wojenny nie przypominał wyglądem romansu. Często też bywa, że miała treść, nieistotna i nieważna, prezentowana jest w wydaniu luksusowym. Z takiego połączenia powstaje publikacja rażąca sztuczną i pretensjonalną.

2. Przemysłany projekt graficzny publikacji traktowanej jako całość powinien prowadzić ku wizualnej jedności estetycznej harmonijnie łączącej wszystkie elementy. Zdarza się, że np. stronice tytułowe nie pasują do układu wnętrza, albo typografia i grafika okładki sprawiają wrażenie, jakby były z innej książki. Postulat jedności estetycznej oczywiście nie oznacza, że projektant formy książki nie może korzystać z prawa do eksperymentu, stosowania kontrapunktu jako środka wyrazu artystycznego, bądź nawet szokujących zestawień graficznych.

3. Dążenie do funkcjonalności książki rozumiane głównie jako działanie na rzecz wygody jej użytkownika. Chodzi tu o czytelność użytych krojów pism i układów typograficznych. O przemysłane powiązanie elementów

Gratulacje dla Macieja Buszewicza

Rok 2007. Bohdan Butenko odbiera
powinshawania od Marii Kuisz
i Rafała Skąpskiego

Rok 2004. Triumfator Grand Prix
Lech Majewski z Józefem Wilkoniem
prezentującym nagrodzoną książkę

treściowych, szczególnie w podręcznikach, informato-
riach i książkach naukowych, np. stworzenie czytelnikowi
wzrokowych „ścieżek” ułatwiających dotarcie do przypi-
sów czy aneksów, właściwe wykorzystanie żywych pagin,
spisów i odsyłaczy, itp.

4. W oczach jury cennym walorem jest oryginalność
ujęcia polegająca na ukształtowaniu książki w oparciu
o nowatorską koncepcję. Stosowanie świeżych układów
typograficznych, oryginalnych krojów pism drukarskich,
wykorzystanie nowatorskich technik reprodukcji obrazu
i możliwości współczesnej poligrafii, innowacyjnych
podłoży drukowych, pomysłowe rozwiązania introliga-
torskie, wszystkie one stanowią szeroki repertuar środ-
ków wyrażania ducha nowoczesności.

5. Walory graficzne ilustracji i ich dobór. Ilustracje
graficzne, malarskie oraz fotograficzne oceniane są
z uwzględnieniem ich poziomu artystycznego. Natomiast
w wypadku ilustracji poglądowych (zdjęć, schematów,
infografiki itp.) uznanie zdobywają takie, które wspoma-
gają zrozumienie tekstu, czytelnie przedstawiają obrazo-
wane treści i są dobrze wkomponowane w typograficzny
układ książki.

6. Jakość wykonania książki. Oceniana jest perfekcja
wykonania we wszystkich technologicznych fazach pro-
dukcji (prepress, press i postpress), a także użyte mate-

Rok 2016. Mieczysław Wasilewski przewodniczy jury konkursu PTWK w Klubie Księgarza

riały – gatunkowa jakość: farb, papierów, materiałów introligatorskich itp.

Wymienione kryteria stanowią teoretyczną podstawę ocen. Jak jednak często w konkursach bywa, znaczną rolę ogrywają preferencje estetyczne poszczególnych jurorów oraz ich stosunek do aktualnych tendencji widocznych we współczesnej sztuce użytkowej. W tym miejscu należy podkreślić zadanie komisarza polegające na tym, aby proponując skład sądu konkursowego, uwzględnił osoby mające szeroki przegląd trendów panujących na rynku książki, a jednocześnie reprezentujące różne, nawet pokoleniowo odmienne, spojrzenie na artefakty. Jurorzy nie muszą znać się na wszystkim, ale w ich gronie powinny znajdować się osoby, które fachowo mogą ocenić koncepcję edytorską albo ilustracje, typografię, czy też funkcjonalność książki i jej fizyczne wykonanie.

W trakcie ponad sześćdziesięcioletniego istnienia konkursu zmieniały się style projektowania, gusty i możliwości techniczne. Jednak cel konkursu pozostawał niezmienny: wybrać książki wyróżniające się poziomem edytorsko-artystycznym.

Wyniki kolejnych edycji konkursu i inne teksty o nim publikowane były niemal przez cały czas jego istnienia.

Rok 2019. Agata Szydłowska prowadzi obrady jury

Rok 2017. Obrady jury w Klubie Księgarza w Warszawie

110 Barbara Dębiec-Kalinowska, redaktorka, kierowniczka redakcji i wicedyrektorka naczelna w Wydawnictwie Spółdzielczym w latach 1962–1990, sekretarz generalny PTWK.

Zob. Petroszolin-Skowrońska B., *Barbara Dębiec-Kalinowska*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2002, nr 12; <https://tynek-ksiazki.pl/aktualnosci/redaktorka-i-dzialaczka/>.

111 Andrzej Palacz, poligraf, dziennikarz branżowy, tłumacz, wydawca, redaktor magazynu „Wydawca” ukazującego się od 1993 roku, a także portalu wydawca.com.pl i z Galią Palacz właściciel Wydawnictwa „Inicjał”. Wykładowca edytorstwa i poligrafii na Podyplomowych Studiach Polityki Wydawniczej i Księgarstwa UW. Orga-

Roman Tomaszewski od 1958 do 1971 roku zamieszczał informacje w „Poligrafice”, „Przeglądzie Księgarskim i Wydawniczym”, „Księgarzu”, „Nowych Książkach” i „Ruchu Wydawniczym”, a nawet w „Kniży Kultura” oraz „Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel”. W latach 1971–1979 ukazywały się szczegółowe komunikaty w „Biuletynie PTWK”. Krzysztof Raciniowski i Barbara Dębiec-Kalinowska¹¹⁰ pisali w „Editorze”.

W 1993 roku powstał magazyn „Wydawca” prowadzony przez Andrzeja Palacza¹¹¹ i PTWK znalazło naturalnego sojusznika konkursu. Od 41. do 60. edycji Andrzej Palacz prezentował wyniki obrad jury, ilustrując informacje wizerunkami nagradzanych i wyróżnianych książek. Od kilkunastu lat fotografuje nagrodzone i wyróżnione książki do prezentacji w publikacjach PTWK i w „Wydawcy”.

Andrzej Tomaszewski pisywał o konkursie w „Poligrafice” i „Wydawcy” oraz w publikacji praskiego stowarzyszenia Památník národního písemnictví (2020). W „Poligrafice” o informację dbała także Iwona Zdrojewska¹¹².

Katarzyna Iwanicka w 2000 roku wydała zbiorczą książkę prezentującą wyniki czterdziestu konkursów oraz w 2009 roku efektowny album *Artyści polskiej książki. 50 lat konkursu PTWK o nagradzanych twórcach sztuki książki*.

Od 2015 roku pod redakcją Marii Kuisz¹¹³ wydane są barwne broszury prezentujące jury i wyniki konkursów.

Materiały o działalności PTWK i konkursie Najpiękniejsza Książka Roku, a także osobach z nim związanych, znalazły się w scenariuszu i treści plansz wystawy *W służbie książki. 85-lecie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek i 50-lecie Stowarzyszenia Księgarzy Polskich* prezentowanej w 2006 roku w salach Biblioteki Narodowej. Wystawa w części prezentującej dorobek Towarzystwa powstała według starannie przygotowanego scenariusza i szczegółowych tekstów plansz autorstwa Barbary Petrozolin-Skowrońskiej, przewodniczącej Komisji Historycznej PTWK oraz Katarzyny Iwanickiej we fragmentach dotyczących konkursu. Teksty z tej wystawy stanowią cenne źródło informacji.

Od 2009 roku Maria Kuisz i Lidia Sadowska¹¹⁴ redagują szczegółowe informacje w postaci folderów tłumaczonych na język angielski i niemiecki.

Konkurs i nagradzane w nim książki były przedmiotem kilku prac licencjackich i magisterskich na Uniwersytetach Wrocławskim i Jagiellońskim.

nizator edytorskiego konkursu „Edycja” oraz Rankingu Polskich Drukarń Dzielowych. Członek Zarządu Sekcji Poligrafów SIMP. Zob. <https://wydawca.com.pl>; Andrzej Palacz, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2014, nr 1/3.

112 Iwona Zdrojewska, dziennikarka branżowa, tłumaczka, wieloletnia redaktorka miesięcznika „Poligrafika”, zastępczyni redaktora naczelnego. W 2012 uhonorowana przez Polską Izbę Druku medalem „Zasłużony dla Polskiej Poligrafii”. Zob. <https://poligrafika.pl>; [https://pl.wikipedia.org/wiki/Poligrafika_\(czasopismo\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Poligrafika_(czasopismo)).

113 Maria Kuisz, dyrektorka Biura PTWK, pełni też funkcję dyrektorki Studium PTWK i jest współautorką programów szkoleniowych. Organizuje współpracę PTWK z targami książki w Warszawie oraz we Frankfurcie i w Lipsku. Zasiadała w Komitecie Porozumiewawczym Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców. Zob. (m), *Maria Kuisz*, [w:] *Ludzie polskiej książki*, „Wydawca” 2017, nr 1/2.

114 Lidia Sadowska, pracując w Biurze PTWK, współorganizowała kursów, imprez i konkursów PTWK oraz wystaw, m.in. Salonu Ilustratorów na Poznańskich Targach Książki.

Rok 2006. Barbara Petrozolin-Skowrońska i Andrzej Tomaszewski po trudach instalacji wystawy w Bibliotece Narodowej

115 Jolanta Strzałkowska, główna księgowa PTWK, spikerka podczas uroczystości ogłaszania wyników konkursów na Warszawskich Targach Książki.

116 Urszula Ciach, wolontariuszka w Biurze PTWK pracująca m.in. nad przygotowywaniem dokumentacji konkursowych oraz redagowaniem haseł do katalogu „Salonu ilustratorów” w Poznaniu.

117 Antoni Szperlich, redaktor, specjalista marketingu wydawniczego, ponad 50 lat związany z ruchem wydawniczym. Pracownik kilku wydawnictw, m.in. PWN i „Iskier”. Autor felietonów i list bestsellerów książkowych. Stały współpracownik i prezydent programu Tadeusza Górnego *Książki z górnej półki* (Polsat 1993–1996, TVP 2000–2007). Wykładowca kursów PTWK na zajęciach z promocji książki. Sekretarz generalny PTWK oraz sekretarz Nagrody Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego IKAR.

Zob. Pałac A., *XIX Walny Zjazd Delegatów PTWK 2017*, fotorelacja, pdf.

Przy rocznym organizowaniu konkursu i prezentowaniu jego wyników biorą udział osoby z Biura PTWK, których wkładu pracy nie da się przecenić: Maria Kuisz, Lidia Sadowska, Jolanta Strzałkowska¹¹⁵ i Urszula Ciach¹¹⁶ oraz Antoni Szperlich¹¹⁷, sekretarz generalny Towarzystwa.

Rok 2020 przyniósł z okazji 55-lecia „Najpiękniejszej Czeskiej Książki” wystawę „The Star Circle” (W kręgu gwiazdy) zorganizowaną w Pradze przez Muzeum Czeskiej Literatury. Pokazano na niej nagrodzone i wyróżnione książki z Czech, Niemiec, Polski, ze Słowacji i Szwajcarii. Wydarzenie – mimo pandemii koronawirusa – zgromadziło kilka tysięcy odwiedzających. Wystawie towarzyszył katalog, w którym zamieszczono wywiady z organizatorami narodowych konkursów, m.in. z Andrzejem Tomaszewskim. Podczas otwarcia „The Star Circle” PTWK reprezentowała Agata Szydłowska, przewodnicząca jury ostatnich polskich konkursów. Czeska wystawa wyraźnie pokazała, że poziom publikacji nagrodzonych w pięciu krajach jest wyrównany i brak zasadniczych różnic między ich jakością edytorską i projektową.

W ostatnich latach obrady jury odbywają się w Klubie Księgarza w Warszawie. W 2020 roku Zarząd zaakceptował propozycję komisarza dotyczącą możliwości przeprowadzania obrad sądu konkursowego poza Warszawą. Pierwszą wyjazdową sesję planowano odbyć w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach z udziałem tamtejszych jurorów. Niestety, ograniczenia związane z pandemią pokrzyżowały te plany. Od tego samego roku zaraza niweczy publiczne ogłoszenie wyników i rozdanie nagród podczas Warszawskich Targów Książki.

Katarzyna Iwanicka, zasłużona organizatorka konkursów PTWK, w pięćdziesięciolecie ich istnienia pisała: *Książka jest dziełem z pogranicza sztuki i techniki. Przekaz treści w estetycznej formie zawsze budził zainteresowanie, niekiedy zachwyt. Analizowanie tego zjawiska i ocalenie od zapomnienia pięknych książek jest celem naszego konkursu. Środowisko wydawców, artystów książki, typografów i redaktorów daje w ten sposób wyraz swojego przywiązania do zawodu, a nawet – nie wstydzmy się przyznać – miłości do książki.*

Słowa te w pełni oddają sens współzawodnictwa twórców książek odbywającego się pod hasłem „Najpiękniejsza książka roku”.

Katarzyna Iwanicka

Rok 2020. Posiedzenie jury
jubileuszowego
60. Konkursu PTWK

Rok 1965, Lipsk. Obrady sądu konkursowego podczas Internationale Buchkunst-Ausstellung. Jury przewodzi Jan Tschichold (w centrum), obok (po prawej) Roman Tomaszewski z PTWK

Zagraniczne peregrynacje książek nagrodzonych w konkursach PTWK rozpoczęły się w latach 60. ubiegłego stulecia i trwają do dzisiaj. Międzynarodowe prezentacje pięknych książek, ilustracji i typografii odbywają się zwykle podczas pierwszoplanowych targów książki.

Książki-laureatki konkursów PTWK początkowo eksponowane były na Internationale Buchkunst-Ausstellung organizowanej co pięć lat podczas targów w Lipsku, gdzie w międzynarodowym towarzystwie startowały w konkursie, a wybrane nagradzano wysoko cenionymi przez projektantów medalami IBA.

Laureatki konkursów PTWK wysyłano też na targi w Moskwie i Göteborgu oraz regularnie uczestniczyły w największej europejskiej imprezie – Frankfurter Buchmesse. Dzisiaj corocznie biorą udział w dwóch prestiżowych imprezach: lipskim konkursie „Best Book Design from all over the World” (Schönste Bücher aus aller Welt) oraz w wystawie „Book Art International” (Buchkunst International) we Frankfurcie nad Menem.

Najświeższa pomyślna informacja przyszła z Lipska, gdzie wyróżniona podczas jubileuszowego 60. konkursu PTWK książka pt. *Aporia. The City is the City* wydana

Rok 2020, Praha. Fragment wystawy
„Z hvězdy kruh“, nejkrásnějších
knih Česka, Německa, Polska,
Slovenska a Švýcarska

przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego znalazła uznanie w oczach jurorów i otrzymała Honorowe Wyróżnienie podczas tegorocznego (2021) konkursu w Lipsku.

O czeskiej wystawie urodziwych książek w Pradze „The Star Circle” była już mowa. Warto jednak podkreślić, że zagraniczna wystawa konkursów z pięciu krajów była dla zespołu PTWK logistycznym wyzwaniem.

Goście praskiej wystawy

Wydawcy, których książki nagrodzono w konkursach
PTWK „Na najlepiej wydaną książkę” i „Najpiękniejsza
książka roku...” za poszczególne lata

Agencja Edytorska Ezop
2003

Agencja Reklamowa Padjas
2012

Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz
Grzegorzczuk
2013

Agencja Wydawnictw Artystycznych Secesja
1994

Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach
2012, 2016, 2019

Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie
2009, 2014, 2018

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
2004, 2008, 2010, 2013

Biuro Polskiej Sekcji Expo '92
1992

Biuro Wydawnicze „Ruch”
1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1974

Drukarnia Akapit
2017

Drukarnia Natalia Łuczak Krystian Łuczak
2019

Drukarnia Petit
2015

Drukarnia Skleniarz
2015, 2016

Drukarnia Winkowski
2006

Fundacja Alpha
2015

Fundacja Danuta
1995

Fundacja im. Antoniego Rzepey
2004

Fundacja Jana Pawła II
2011

Fundacja na rzecz Kultury i Edukacji im. Tymoteusza
Karpowicza
2019

Fundacja Pogranicze
2018

Fundacja św. Wojciecha
1998

Fundacja Terytoria Książki
2016

Fundacja Win-Win
2015

Galeria Plakatu w Krakowie
2008

Galeria „U jezuitów”
2001

Galeria Zderzak
2003

Green Gallery Izabela Wojciechowska
2005

Instytut Adama Mickiewicza
2014, 2018

Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II
2011

Rok 2019. Ogłoszenie wyników konkursu podczas Warszawskich Targów Książki na Stadionie Narodowym

Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”

1957, 1958–1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964,
1965, 1966, 1967, 1968, 1972, 1973, 1974, 1976,
1977, 1978, 1986, 1988, 1990

Instytut Wydawniczy „Pax”

1963, 1977, 1981–1983

Jan Fejkiel Gallery

2002

Kartki Przestrzenne

2012

Krajowa Agencja Wydawnicza

1975, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981–1983, 1984,
1985, 1988, 1999

Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza

1973, 1975, 1976

Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu

2014

Międzynarodowe Centrum Kultury

2007, 2011, 2013

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

2007

Młodzieżowa Agencja Wydawnicza

1981–1983, 1986

Muzeum Adama Mickiewicza

2019

Muzeum Emigracji

2018, 2019

Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli

2015

Muzeum Gdańska

2019

Muzeum Miasta Gdyni

2017, 2019

Muzeum Narodowe w Poznaniu
1993

Muzeum Narodowe w Warszawie
2004, 2006

Muzeum Narodowe we Wrocławiu
2018

Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego
2016

Narodowa Galeria Sztuki „Zachęta”
1993, 1995, 2008

Narodowy Instytut Fryderyka Chopina
2011, 2012

Obserwator Sp. z o.o.
1991

Oficyna Wydawnicza „Auriga”
1958–1959, 1961, 1962, 1964, 1965, 1967, 1968,
1969, 1971, 1973, 1974

Oficyna Wydawnicza DAR
1991

Okręg Krakowski ZPAP
2009

Okręg Warszawski ZPAP
1994, 2001, 2002

Ośrodek Brama Grodzka – Teatr NN
2009

Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw
Kartograficznych 1973

Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne
1964, 1973, 1974, 1977

Państwowe Wydawnictwo Naukowe
1957, 1958–1959, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965,
1966, 1967, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974,
1975, 1976, 1980, 1981–1983, 1990

Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne
1972, 1974, 1975, 1976, 1980, 1985, 1990

Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
1962, 1965, 1970

Państwowy Instytut Wydawniczy (PIW)
1957, 1960, 1961, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967,
1968, 1970, 1971, 1972, 1975, 1976, 1977,
1981–1983, 1986

Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich
1957, 1960, 1961, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969,
1970, 1971, 1972, 1973, 1975, 1976, 1977, 1979,
1981–1983

Polska Agencja Fotografów „Forum”
1997

Polski Teatr Tańca
2018

Polskie Wydawnictwo Muzyczne
1957, 1958–1959, 1966, 1967, 1969, 1971, 1973,
1976, 1979, 1980, 1981–1983, 1984, 1986, 2009

Portal Internetowy Latarnik
2004

Pracownia
1999, 2002

Przedsiębiorstwo Wydawnicze „Rzeczpospolita”
2008

Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”
1994, 1998, 2000, 2008

Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”
1957, 1958–1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964,
1965, 1966, 1972, 1974, 1976, 1977, 1978, 1979,
1980, 1981–1983, 1984, 1985, 1987, 1989

Spółdzielnia Wydawnicza „Książka i Wiedza”
1961, 1964, 1966, 1969, 1970, 1971, 1972

Studio Migavka

2017

Towarzystwo Przyjaciół Centrum Zdrowia Dziecka

2003

Wrocławski Dom Literatury

2016

Wrocławskie Wydawnictwo Warstwy

2014, 2016

Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe

1962, 1973, 1974, 1990, 1992, 1994, 1995, 1997,
1998, 2001, 2002

Wydawnictwa Komunikacji i Łączności

1962, 1971, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978,
1979, 1980, 1981–1983, 1984, 1986, 1987, 1988,
1990

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne

1975, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981–1983, 1985,
1987, 1988, 1994

Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

2010

Wydawnictwa Tatrzańskiego Parku Narodowego

2016, 2018

Wydawnictwo a5

1991, 2009

Wydawnictwo „Arkady”

1958–1959, 1961, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970,
1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978,
1979, 1980, 1981–1983, 1984, 1985, 1987, 1990,
2008

Wydawnictwo Biblioteki Narodowej

1979, 2015, 2017

Wydawnictwo BOSZ

2003, 2006, 2007, 2009

Wydawnictwo Buffi
1997, 1998, 2010

Wydawnictwo Czerwony Konik
2009

Wydawnictwo Czysty Warsztat
2010, 2013

Wydawnictwo Dwie Siostry
2014, 2017, 2018, 2019

Wydawnictwo Episteme
2015, 2017

Wydawnictwo FRO 9
2003, 2005

Wydawnictwo Gang Design Magdalena Jurek
2016

Wydawnictwo Hokus-Pokus
2007, 2009, 2011

Wydawnictwo Interpress
1972, 1974, 1979, 1980, 1981–1983

Wydawnictwo „Iskry”
1981–1983

Wydawnictwo Kowalska/Stiasny
2004

Wydawnictwo Krupski i S-ka
1995

Wydawnictwo Książkowe „Twój Styl”
1992

Wydawnictwo Literackie
1962, 1972, 1974, 1975, 1977, 1979, 1984, 1987

Wydawnictwo Media Rodzina
2010

Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej
1963, 1970

Wydawnictwo Morskie
1981–1983

Wydawnictwo Naukowe PWN
1995, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002

Wydawnictwo Naukowo-Techniczne
1961, 1964, 1965, 1966, 1968, 1969, 1970, 1972, 1977,
1978, 1979, 1980, 1984, 1990

Wydawnictwo Od.Nowa
2012

Wydawnictwo Polonia
1965

Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek
1986, 1988

Wydawnictwo Postscriptum-Euromarket
1993

Wydawnictwo Poznańskie
1960

Wydawnictwo Pro Libris
2007

Wydawnictwo Prószyński i S-ka
2004, 2007

Wydawnictwo Rosikon Press
1993

Wydawnictwo słowo/obraz
1994, 2002

Wydawnictwo słowo/obraz terytoria
1998, 2000, 2003, 2004, 2005, 2006, 2012, 2017

Wydawnictwo „Sport i Turystyka”
1960, 1963, 1973, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990

Wydawnictwo Szkolne PWN
2000

Wydawnictwo „Śląsk”
1976

Wydawnictwo „Świat Książki”
2006

Wydawnictwo Tenten

1994

Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego
we Wrocławiu 2018

Wydawnictwo Wolno

2019

Wydawnictwo Wytwórnia

2010, 2013

Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich

1965, 1969, 1970, 1973, 1974, 1975, 1978, 1979,
1980, 1981–1983, 1984, 1985, 1987, 1988, 1989,
1990, 1991

Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa
Uniwersytetu Artystycznego

2018

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki
Uniwersytetu Warszawskiego

2012

Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak

2019

Rok 2019. Warszawskie Targi Książki.

W oczekiwaniu na uroczystość
ogłoszenia wyników i rozdania
nagród konkursu

Nagrody specjalne dla twórców w konkursach PTWK
„Na najlepiej wydaną książkę” i „Najpiękniejsza
książka roku...” za poszczególne lata

Jan Bokiewicz

1981–1983, 1992 nagroda indywidualna

Antoni Boratyński¹¹⁸

1986 nagroda specjalna

Janusz Bruchnalski

1975, 1984 nagroda specjalna

Adam Bujak¹¹⁹

1990 nagroda honorowa

Bohdan Butenko

2006 nagroda honorowa

Zbigniew Czarnecki¹²⁰

1981–1983 nagroda indywidualna

Zofia i Andrzej Darowscy¹²¹

1980 nagroda indywidualna

Maria Dek¹²²

2016 nagroda honorowa

Andrzej Dybowski¹²³

2018 nagroda honorowa

Wojciech Freudenreich

1981–1983, 1985 nagroda indywidualna

Elżbieta Gaudasińska

1988 nagroda specjalna

Mateusz Gawryś¹²⁴

1977 nagroda honorowa

Janusz Górski

2005, 2013, 2015 nagroda honorowa

Monika Hanulak¹²⁵

2011 nagroda honorowa

Edward Hartwig¹²⁶

1995 nagroda honorowa

118 Antoni Boratyński (1930–2015), malarz, grafik artystyczny, ilustrator. Pracował dla Naszej Księgarni, „Iskier”, LSW, „Ruchu”, niemieckich Thiemanns, Patmos, Sellier i in. Książki z jego ilustracjami wydawano w szesnastu krajach. Na lipskiej IBA uzyskał srebrny medal (1964) i brązowy (1971). Złote Jabłko na BIB (1987). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Antoni_Boratyński; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 24–25.

119 Adam Bujak, fotograf. Współpracuje z krakowskim wydawnictwem Biały Kruk. Autor albumów poświęconych polskiej architekturze, historii oraz o tematyce sakralnej. Członek ZPAF oraz Royal Photographic Society w Londynie. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Bujak; <https://culture.pl/pl/tworca/adam-bujak>.

120 Zbigniew Czarnecki, grafik wydawniczy. W latach 1976–1995 w SW „Czytelnik”. Współpracował z PIW, LSW i „Iskrami”. Laureat sześciu nagród w konkursie PTWK w latach 1978–1987. Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 32–33.

121 Zofia (1932–2020) i Andrzej (1932–2016) Darowscy, graficy, plakaciści, projektanci książek. Pracowali najczęściej w tandemie. Projektowali m.in. dla WL, PWM, „Ruchu” i Wydawnictwa Poznańskiego. Uzyskali srebrny medal na lipskiej IBA. Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 34–35.

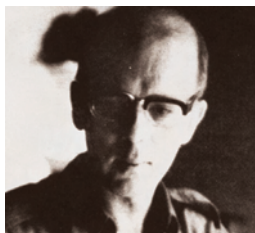
122 Maria Dek, ilustratorka i autorka książek obrazkowych. Absolwentka University of the Arts London i ASP w Warszawie. Współpracuje z wydawnictwami krajowymi (m.in. Dwie Siostry) i zagranicznymi. Prowadzi warsztaty dla dzieci.

Monika Hanulak z dyplomem PTWK

Grażyna Lange

Wiesław Majchrzak

Elżbieta Murawska

Zob. <https://przedsiębiorczepodlasie.pl/niewiarygodna-miedzynarodowa-kariera-bialostoczanki-o-grafiki-zabiegajawydawcy-francji-hispanii-usa/>; <https://niezlasztuka.net/portfolio/maria-dek/>.

123 Andrzej Dybowski, typograf, specjalista DTP, redaktor techniczny. Pracuje w Wydawnictwie Biblioteki Narodowej.

124 Mateusz Gawrys (1926–2003), grafik, ilustrator książek, malarz. Projektował głównie dla Naszej Księgarni. Autor książek popularnonaukowych, do których przygotował ilustracje. Zdobywca medalu na lipskiej IBA (1975).

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Mateusz_Gawrys_\(1926-2003\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Mateusz_Gawrys_(1926-2003)); *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 48–49.

125 Monika Hanulak, ilustratorka, projektantka książek, asystentka w Pracowni Ilustracji ASP w Warszawie, członkini grupy CMYK (z Grażką Lange i Małgorzatą Gurowską). Współpracuje z Wydawnictwem Wytwórnia. Laureatka nagród Bologna Ragazzi Award i Polskiej Sekcji IBBY (2008).

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/monika-hanulak>; <https://endo.pl/artysta/monika-hanulak/3.html>.

126 Edward Hartwig (1909–2003), fotograf, grafik, współzałożyciel ZPAF (1947). Zdobył medal na Igrzyskach Olimpijskich w Rzymie (1960) za fotografię sportową. Zob. <https://edwardhartwig.pl>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Edward_Hartwig; <https://culture.pl/pl/tworca/edward-hartwig>.

127 Anna Hegman, projektantka książek, pracuje w zespole studia graficznego Książki i Strony.

128 Ryszard Horowitz, fotograf tworzący w USA od 1959 roku, prekursor cyfrowego kolażu fotografii, doctor honoris causa ASP w Warszawie (2010) i we Wrocławiu (2012). Uzyskał Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2008).

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Ryszard_Horowitz; <https://culture.pl/pl/tworca/ryszard-horowitz>; <https://culture.pl/pl/galeria/ryszard-horowitz-fotografie-galeria>.

129 Grażyna Lange, graficzka, projektantka książek. Pracuje na Wydziale Grafiki warszawskiej ASP na stanowisku prof. i prowadzi Pracownię Ilustracji. Laureatka wielu nagród m.in. IBA Lipsk i IBBY Warszawa. Wielokrotnie wyróżniana w konkursach PTWK.

Zob. <http://kolekcja.bookart.pl/info/viewpub/tid/3/pid/12>; <https://asp.waw.pl/tag/pracownia-ilustracji/>.

130 Grzegorz Łaszuk, prawnik, wszechstronny artysta, reżyser, grafik, plakacista, muzyk, projektant książek. M.in. właściciel studia graficznego Książki i Strony. Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/grzegorz-laszuk>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Grzegorz_Łaszuk; Szydłowska A., *Projektanci są do wynajęcia*, [w:] *Miliard rzeczy dookoła*, Kraków 2013.

131 Wiesław Majchrzak (1929–2011), ilustrator, malarz, rysownik. Tworzył sgraffita na Starym Mieście w Warszawie i Lublinie. Ilustrator „Płomyczka” i książek Naszej Księgarni, „Czytelnika”, „Iskier” i in. Srebrny medal na IBA (1959).

Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiesław_Majchrzak; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 70–71; <https://polskailustracjadladieci.pl/wspomnienie-o-wieslawie-majchrzaku/>.

132 Elżbieta Murawska, graficzka, ilustratorka. Projektowała dla wydawnictw: Nasza Księgarnia, „Ruch”, KAW, PIW i LSW. Uzyskała m.in. medal na IBA (1966) i Złote Jabłko na BIB (1967). Wraz z mężem Marianem uhonorowana medalem Polskiej Sekcji IBBY (2008). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Elżbieta_Murawska; *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 76–77.

Anna Hegman¹²⁷
2015 nagroda honorowa

Andrzej Heidrich
1976 nagroda honorowa, 1978 nagroda główna

Hubert Hilscher
1979 nagroda indywidualna

Ryszard Horowitz¹²⁸
2012 nagroda honorowa

Grażyna Lange¹²⁹
2007

Grzegorz Laszuke¹³⁰
2015 nagroda honorowa

Wiesław Majchrzak¹³¹
1968 nagroda specjalna

Lech Majewski
2001 nagroda honorowa, 2003 Grand Prix

Jan Młodożeniec
1977 nagroda indywidualna

Elżbieta Murawska¹³²
1978 nagroda honorowa

Chris Niedenthal¹³³
2014 nagroda honorowa

Jan Piechota¹³⁴
2014 nagroda honorowa

Tadeusz Pietrzyk
1975 nagroda główna, 1986 nagroda specjalna

Władysław Pluta
2002 nagroda honorowa

Jacek Przybyszewski¹³⁵
1981–1983 nagroda indywidualna

Krzysztof Raciniowski
1990 nagroda indywidualna

133 Chris Niedenthal, fotograf. Współpracował m.in. z magazynami „Newsweek”, „Time”, „Der Spiegel” czy „Forbes”. W 1986 roku otrzymał nagrodę World Press Photo.

Zob. <https://culture.pl/pl/tworca/chris-niedenthal>; Niedenthal Ch., *Zawód: fotograf*, Kraków 2011.

134 Jan Piechota, projektant, badacz komunikacji wizualnej. Wykłada w PJATK. Nagrodę PTWK otrzymał za perfekcyjną typografię książkową.

Zob. <https://snm.pja.edu.pl/project/jan-piechota/>.

135 Jacek Przybyszewski, grafik, w latach 1979–1981 pracował w SW „Czytelnik”. Od 1982 mieszka i tworzy w Paryżu. Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 86–87.

Tadeusz Pietrzyk

Chris Niedenthal

136 Karol Syta (1931-2017), grafik, malarz, plakacista, specjalista projektowania podręczników. Nauczyciel rysunku w szkołach (1957-1959), kierownik artystyczny w LSW (1960-1972), naczelny grafik w WSiP (1972-1990). Pięciokrotny laureat nagród głównych konkursu PTWK.

Zob. *Artyści polskiej książki*, dz. cyt., s. 104-105.

137 Tomasz Tomaszewski, fotograf, twórca fotografii ilustracyjnych, głównie prasowych, m.in. w „National Geographic”. Wykładowca fotografii w Polsce, USA, Niemczech i we Włoszech.

Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Tomaszewski_\(fotograf\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Tomaszewski_(fotograf)); <https://academy.tomasztomaszewski.com>.

138 Mieczysław Wieliczko, artysta fotograf. Autor i współautor albumów fotograficznych oraz fotografii ilustrujących książki. Juror w ogólnopolskich konkursach fotograficznych. Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczysław_Wieliczko_\(fotograf\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczysław_Wieliczko_(fotograf)).

139 Mirosław Wiśniewski, fotograf, lekarz medycyny. Obok fotografii artystycznej i ilustracyjnej zajmował się też medyczną fotografią naukową. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Mirosław_Wiśniewski.

Józef Wilkoń

Stanisław Salij

2003, 2013 nagroda honorowa

Olga Siemaszko

1989 nagroda indywidualna

Kuba Sowiński

2011 nagroda honorowa

Janusz Stanny

1968, 1987 nagroda specjalna

Andrzej Strumiłło

1968 nagroda specjalna

Karol Syta¹³⁶

1979 nagroda honorowa

Henryk Tomaszewski

1993 nagroda indywidualna

Roman Tomaszewski

1964 nagroda specjalna

Tomasz Tomaszewski¹³⁷

1993 nagroda honorowa

Leon Urbański

1967 nagroda specjalna, 1976 nagroda główna

Mieczysław Wieliczko¹³⁸

1998 nagroda honorowa

Józef Wilkoń

1986 nagroda specjalna, 2009 nagroda honorowa,
2019 Grand Prix

Mirosław Wiśniewski¹³⁹

1992 nagroda honorowa

Stanisław Zamecznik

1968 nagroda specjalna

Danuta Żukowska

1991 nagroda indywidualna

Bibliografia publikacji o konkursach PTWK

Bierkowski Tomasz, *Najpiękniejsza książka... Próba krytycznego ujęcia konkursów poświęconych książce*, „Acta Poligraphica” 2020, nr 16, s. 33–42.

Boguszewska Anna, *Forma książki wychowuje. O twórczości polskich artystów książki dla dzieci w świetle nagród Konkursu Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek (1989–2010)*. „Sztuka i edukacja. Muzyka i sztuki plastyczne” 2015, s. 127–145.

– *Sztuka książki. O kształceniu graficznym w środowisku akademickim Krakowa i Warszawy w latach 1918–1989*, Wydawnictwo UMC, Lublin 2000, s. 198–200.

[Czachowski Adam] A.Cz., *Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsza Książka Roku”* [w:] *Współczesne polskie drukarstwo i grafika książki. Mały słownik encyklopedyczny*, Ossolineum, Wrocław 1982, s. 132–134.

[Dębiec-Kalinowska Barbara] B.D.K., *Najpiękniejsze książki roku 1987*, „Editor” 1989, nr 2, s. 62–66.

[Dwudziesty drugi] *XXII Konkurs wydawców na najlepiej wydaną książkę w 1979 roku*, Wydawnictwa Akcydensowe, Warszawa 1980.

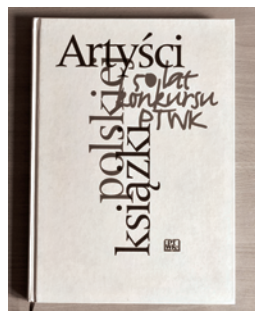
[Dwudziesty trzeci] *XXIII Konkurs wydawców Najpiękniejsza książka roku 1980*, Wydawnictwa Akcydensowe, Warszawa 1981.

Iwanicka Katarzyna (red.), *Artyści polskiej książki. 50 lat konkursu PTWK*, PTWK, Warszawa 2009.

– *Najpiękniejsze książki. 40 Konkursów Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek 1957–1999*, PTWK, Warszawa 2000.

– *Konkurs PTWK Najpiękniejsza Książka Roku*, https://ptwk.pl/?page_id=5695.

Konkurs wydawców Na najlepiej Wydaną Książkę. Regulamin. Zasady pracy Komitetu i Sądu Konkursowego, PTWK, Warszawa 1974.

[Komunikaty PTWK]

- *Wyniki XIII konkursu wydawców na najlepiej wydaną książkę*, „Biuletyn PTWK” 1971, nr 1(41), s. 51–58.
- *Komunikat o wynikach XIV konkursu na najlepiej wydaną książkę*, „Biuletyn PTWK” 1972, nr 2(45), s. 22–35.
- *Komunikat o wynikach XV konkursu wydawców na najlepiej wydaną książkę 1972 roku*, „Biuletyn PTWK” 1973, nr 1(49), s. 16–24.
- *Komunikat o wynikach XVI konkursu na najlepiej wydaną książkę 1973 roku*, „Biuletyn PTWK” 1974, nr 2(52), s. 43–56.
- *Komunikat o wynikach XVII konkursu na najlepiej wydaną książkę 1974 roku*, „Biuletyn PTWK” 1975, nr 2(54), s. 40–46.
- *Wyniki XVII konkursu na najlepiej wydaną książkę 1975 roku*, „Biuletyn PTWK” 1976, nr 2(56), s. 25–33.
- *Komunikat o XIX konkursie wydawców na najlepiej wydaną książkę 1976 roku*, oprac. Barbara Petrozolin-Skowrońska, „Biuletyn PTWK” 1977, nr 1/2(57/58), s. 3–35.
- *XX konkurs wydawców na najlepiej wydaną książkę roku 1977*, oprac. Barbara Petrozolin-Skowrońska, „Biuletyn PTWK” 1978, nr 1(60), s. 13–24.
- *XXI konkurs wydawców*, „Biuletyn PTWK” 1979, nr 1(61), s. 7–20.

Kościelniak Katarzyna, *Albumy i wydania okazjonalne w świetle konkursu na Najpiękniejszą Książkę Roku Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek*, praca licenc., Kraków 2017, Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kuisz Maria (red.), 55. *Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. Najpiękniejsze Książki Roku 2014*, PTWK, Warszawa 2015.

– 56. *Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. Najpiękniejsze Książki Roku 2015*, Warszawa 2016.

- 57. Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. *Najpiękniejsze Książki Roku 2016*, Warszawa 2017.
- 58. Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. *Najpiękniejsze Książki Roku 2017*, Warszawa 2018.
- 59. Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. *Najpiękniejsze Książki Roku 2018*, Warszawa 2019.

Mikołajczyk Wiwanna, *Artystki Polskiej Szkoły Ilustracji nagrodzone w Konkursie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek*, praca licenc., Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.

Mordzak Katarzyna, *Estetyka polskiej książki na przykładzie publikacji nagrodzonych w Konkursie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek na Najlepiej wydaną Książkę Roku w latach 1975–1980*, praca magisterska, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2015.

Nagroda Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsza Książka Roku”, https://czasdzieci.pl/ksiazki/nagrody,ksiazek,nagroda,81f8-nagroda_polskiego_towarzystwa.html.

Najpiękniejsze Książki Roku, <https://pl.wikipedia.org>.

[Najpiękniejsze książki roku], <https://wydawca.com.pl/category/konkursy/konkursy-ptwk/>.

– https://ptwk.pl/?page_id=5695.

Palacz Andrzej, 41. Konkurs PTWK „Najpiękniejsze Książki Roku 2000”, „Wydawca” 2001, nr 5, s. 20 i n.

– Konkurs PTWK – poszukiwanie piękna książki (Rozmowa z Katarzyną Iwanicką, przewodniczącą Komisji Grafiki Książkowej PTWK), „Wydawca” 2005, nr 4/5, s. 3 i n.

– 45. Konkurs PTWK – poszukiwanie piękna książki (Rozmowa z Józefem Wilkoniem, przewodniczącym jury konkursu), „Wydawca” 2005, nr 4/5, s. 15 i n.

– 45. Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2005 – wyniki obrad jury, „Wydawca” 2005, nr 4/5, s. 16 i n.

– 46. Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2006. Wyniki obrad jury konkursu, „Wydawca” 2006, nr 4, s. 5 i n.

- 47. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2006. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2007, nr 4, s. 3 in.
- 48. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2007. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2008, nr 3/4, s. 4 in.
- 49. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2008. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2009, nr 3-4, s. 3 in.
- *PTWK od XIV do XV Zjazdu delegatów (sprawozdanie). Komisja Grafiki Książkowej*, „Wydawca” 2009, nr 1, s. 9 in.
- 50. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2009. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2010, nr 1/5, s. 3 in.
- 51. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2010. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2011, nr 1/5, s. 4 in.
- 52. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2011. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2012, nr 1/5, s. 3 in.
- 53. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2012. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2013, nr 1/5, s. 3 in.
- 54. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2013. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2014, nr 1/5, s. 5 in.
- 55. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2014. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2015, nr 4/5, s. 5 in.
- 56. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2015. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2016, nr 4/5, s. 3 in.
- *PTWK od XVII do XIX Walnego Zjazdu Delegatów. Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku*, „Wydawca” 2017, nr 1/2, s. 13 in.

– 57. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2016. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2017, nr 4/5, s. 3 in.

– 58. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2017. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2018, nr 4/5, s. 3 in.

– 59. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2018. Wyniki obrad jury konkursu*, „Wydawca” 2019, nr 1–5, s. 3 in.

– 60. *Konkurs PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2019*, „Wydawca” 2020, nr 8–11, s. 3–17.

Petrozolin-Skowrońska Barbara (red.), *Informator wystawy PTWK „Sztuka Książki”*, PTWK, Warszawa 1983.

Petrozolin-Skowrońska Barbara, Iwanicka Katarzyna, *W służbie książki. 85-lecie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek i 50-lecie Stowarzyszenia Księgarzy Polskich*, [scenariusz i treść plansz wystawy w Bibliotece Narodowej], Warszawa 2006.

Racinowski Krzysztof, *Najpiękniejsze książki 1985 i 1986*, „Editor” 1988, nr 1, s. 53–66.

– *Najpiękniejsze książki roku 1988*. „Editor” 1990, nr 3, s. 62–70.

Regulamin Konkursu Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsze Książki Roku” [z dn. 23 listopada 2017 roku], [w:] https://ptwk.pl/?page_id=5695.

Repucho Ewa, Bierkowski Tomasz, *Rola PTWK i konkurs Najpiękniejsze Książki Roku*, [w:] *Typografia dla humanistów. O złożonych problemach projektowania edycji naukowych*. Warszawa 2018, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, s. 34–63.

Sroka Agnieszka, *Piękne książki. Analiza publikacji nagrodzonych w konkursie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek Najpiękniejsze Książki Roku w latach 2014–2016*, praca magisterska, Wrocław 2018, Uniwersytet Wrocławski.

Tomaszewski Andrzej, *Konkurs PTWK po raz 44*, [podp. A.T.], „Poligrafika” 2004, nr 5, s. 76–77.

– 45. *Konkurs Najpiękniejsze Książki Roku*, [podp. A.T.], „Poligrafika” 2005, nr 5, s. 76–77.

– *Czas mija, książki zostają*, „Wydawca” 2005, nr 4, s. 8–10.

– 46. *Konkurs Najpiękniejsze Książki Roku*, [podp. A.T.], „Poligrafika” 2006, nr 5, s. 84–85.

– 55. *konkurs PTWK „Najpiękniejsze książki roku 2015”*, XXIII Konferencja TeX-owa, Bachotek 2015; [skrót:] *Konkurs z tradycją*, „Wydawca” 2015, nr 4/5, s. 3–4.

– *Konkurs z tradycją*, [w:] 57. *Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. Najpiękniejsze Książki Roku 2016*, PTWK, Warszawa 2017.

– *Mnie się to podoba: Najpiękniejsze książki roku*, [aud. radiowa], z A.T. rozmawiała Beata Jewiarz, RDC PR, 26 maja 2018.

– *Mnie się to podoba: Najpiękniejsze książki roku*, [aud. radiowa], z A.T. rozmawiała Beata Jewiarz, RDC PR, 25 maja 2019.

– *Rozhovor s A.T./Interview with A.T.*, rozmawiała Klára Voskocová, [w:] *Z hvězdy kruh/The Star Circle*, Památník národního písemnictví, Praha 2020, s. 48–50, 92–95.

Tomaszewski Roman, *Konkurs na najlepiej wydaną książkę 1957 r.*, „Poligrafika” 1958, nr 7, s. 14.

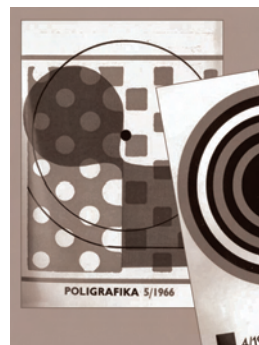
– *II Konkurs „Na najlepiej wydaną książkę”*, „Poligrafika” 1960, nr 10, s. 15–16; nr 11/12, s. 32–34; 1961, nr 1, s. 23.

– *Cechy błędów introligatorskich w eksponatach III konkursu „Na najlepiej wydaną książkę”*, „Poligrafika” 1961, nr 11/12, s. 23–26.

– *Wyniki Konkursu „Na najlepiej wydaną książkę” za rok 1958–1959*, [anonim], „Poligrafika” 1961, nr 5, s. 1, 23–24; „Biuletyn PTWK” 1961, nr 13/14, s. 17–22.

– *Wyniki III Konkursu „Na najlepiej wydaną książkę w 1960 roku”*, [anonim], „Poligrafika” 1961, nr 6, s. 23–24.

- II i III Konkurs „Na najlepiej wydaną książkę”. Książki nagrodzone [za lata 1958–1960], „Poligrafika” 1961, nr 11/12, s. 16–20.
- Konkurs na najlepiej wydaną książkę, [anonim], „Biuletyn PTWK” 1961, nr 15, s. 24–26.
- *Pflege der Buchkultur in der Volksrepublik Polen*, „Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel” 1961, nr 42, s. 621–623.
- IV Konkurs „Na najlepiej wydaną książkę”, [anonim], „Biuletyn PTWK” 1962, nr 25/26, s. 57–61.
- Konkurs na najlepiej wydaną książkę. Zalecenie komitetu i Jury dla wydawnictw i drukarni, [podp.:] Komitet i Jury Konkursu, „Poligrafika” 1962, nr 11, s. 22–24.
- Konkursy na najlepiej wydaną książkę, [anonim], „Księgarz” 1962, nr 5/6, s. 4–8.
- Najlepiej wydane książki w 1961 r., [anonim], „Poligrafika” 1962, nr 8, s. 13–18.
- Wyniki V Konkursu na najlepiej wydaną książkę w roku 1962, „Poligrafika” 1963, nr 6, s. 11–15.
- Najpiękniejsze książki 1962 roku, [anonim], „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1963, nr 7, s. 8–9.
- Konkursy na piękne książki za rok 1962, „Poligrafika” 1963, nr 5, s. 21–22.
- Dorobek pięciu konkursów wydawców, „Poligrafika” 1963, nr 8, s. 20–22.
- Cztery konkursy na najlepiej wydaną książkę w latach 1957–1961, „Biuletyn PTWK” 1963, nr specjalny 2(29).
- VI Konkurs wydawców na najlepiej wydaną książkę 1963 roku, „Poligrafika” 1964, nr 9, s. 195–199; Najpiękniejsze książki 1963 roku, „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1964, nr 12, s. 4–5.
- Polskie sutaże o najlepszym knichu, „Książki i Kultura” 1964, nr 7, s. 266–267.
- Nagrody i wyróżnienia za najpiękniejsze książki 1964 roku, „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1965, nr 12, s. 4–5.

- *Osiem konkursów wydawców 1957–1964*, [podp.:] Komitet Konkursu wydawców na najlepiej wydaną książkę, „Poligrafika” 1965, nr 12, s. 314–316.
- *Wymiana doświadczeń na temat konkursu na najlepiej wydaną książkę w Polsce*, Warszawa 1965.
- *Estetyka książki. Stan obecny i perspektywy*, „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1966, nr 7, s. 6.
- *Najlepiej wydane książki 1965 roku*, „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1966, nr 10, s. 6–7.
- *Najpiękniejsze książki 1966 roku*, [anonim], „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1967, nr 9, s. 8–9.
- *10 lat konkursu wydawców na najlepiej wydaną książkę roku*, „Nowe Książki” 1968, nr 12, s. 841–842.
- *Zasób XI konkursu za rok 1968*, „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1969, nr 8–9.
- *XI Konkurs Wydawców na Najlepiej Wydaną książkę 1968 roku*, „Poligrafika” 1969, nr 11, s. 256–261.
- *Najpiękniejsze książki 1969 roku*, [anonim], „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1970, nr 10, s. 4–5, 20.
- *Najpiękniejsze książki 1970 roku*, [anonim], „Przegląd Księgarski i Wydawniczy” 1971, nr 9, s. 6–7.
- *XIII Konkurs na najlepiej wydaną książkę*, [anonim], „Ruch Wydawniczy” 1971, nr 2, s. 64–69.
- *Trzy konkursy na najlepiej wydaną książkę w latach 1962–1964*, „Biuletyn PTWK” 1976, nr specjalny 4(47).